VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ SÁU

2.10.2026 (22.8 Bính Ngọ)

Số 118 (4409)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

TỔNG BÍ THƯ, CHỦ TỊCH NƯỚC TÔ LÂM:

Huy động người tài bằng những cách linh hoạt, không bó hẹp trong biên chế

[2]

KHAI MẠC LỄ HỘI VĂN HÓA THẾ GIỚI TẠI HÀ NỘI LẦN THỨ HAI:

Hội tụ để thấu hiểu, kết nối để cùng phát triển

[8+9]

Chương trình nghệ thuật tại Lễ khai mạc Lễ hội Văn hóa thế giới tại Hà Nội lần thứ hai **Ảnh: TR.HUẤN**

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

Những người tử tế giữa đời thường

● **DUY PHONG**

Có những việc xảy ra rất nhanh, nhanh đến mức con người gần như không có thời gian cân nhắc thiệt hơn. Thấy một người đang chới với giữa dòng nước, hoặc lao xuống cứu, hoặc đứng lại. Nhặt được chiếc túi có tiền và giấy tờ của người khác, hoặc tìm cách trả lại, hoặc lặng lẽ mang đi. Chính trong những khoảnh khắc ngắn ngủi ấy, phẩm giá của một con người đôi khi hiện lên rõ nhất. Không toan tính, không những lời đẹp đẽ được chuẩn bị từ trước, chỉ có một lựa chọn gần như bản năng: Trước nỗi bất hạnh của người khác, mình sẽ làm gì? **(Xem tiếp trang 2)**

Phường Tây Hồ "khai tử" chùa Quang Ân, "xóa sổ" di tích cách mạng kháng chiến?

[5]

GIÁM ĐỐC TRUNG TÂM DI SẢN THẾ GIỚI UNESCO:

"Việt Nam là điểm đến đặc biệt có ý nghĩa"

[4]

VĂN HÓA TRONG BÀI TOÁN TĂNG TRƯỞNG HAI CON SỐ

Vì sao sản phẩm giàu bản sắc vẫn khó bán giá cao?

[12]

TỔNG BÍ THƯ, CHỦ TỊCH NƯỚC TÔ LÂM:

Huy động người tài bằng những cách linh hoạt, không bó hẹp trong biên chế

Sáng qua 1.10, tại trụ sở Trung ương Đảng, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm chủ trì buổi làm việc với Ban Chính sách, chiến lược Trung ương về phát huy sức mạnh tổng hợp của đội ngũ cán bộ các viện Hàn lâm, viện Nghiên cứu trong tham mưu chiến lược.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm phát biểu chỉ đạo Ảnh: TTXVN

Kết luận tại buổi làm việc, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm ghi nhận và biểu dương thời gian qua, Ban Chính sách, chiến lược Trung ương và hai Viện Hàn lâm đã tham gia tích cực vào việc chuẩn bị nhiều chủ trương, đề án quan trọng. Kết quả ấy có sự đóng góp của đội ngũ cán bộ trong Ban, các viện nghiên cứu, trường đại học và trí thức Việt Nam ở nước ngoài. Tổng Bí thư, Chủ tịch nước nhấn mạnh, khối lượng báo cáo hay số lượng đề án chưa phải thước đo đầy đủ của chất lượng tham mưu. Điều quan trọng hơn là nghiên cứu có giúp chúng ta nhìn thấy sớm vấn đề, hiểu đúng nguyên nhân, lựa chọn được chính sách và tháo gỡ được khó khăn trong thực tiễn hay không.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước chỉ rõ, thống nhất nhận thức, phát huy sức mạnh của các cơ quan nghiên cứu trong tham mưu chiến lược. Tiềm lực nghiên cứu của đất nước rất lớn, nhưng chưa được tổ chức thành sức mạnh chung. Hai Viện Hàn lâm, các viện thuộc Bộ, ngành, trường đại học, doanh nghiệp và chuyên gia trong, ngoài nước đều có những thế mạnh riêng. Ban Chính sách, chiến lược Trung ương có vị trí kết nối nguồn lực ấy với yêu cầu tham mưu của Trung ương. Điều cần làm là xác định đúng vấn đề, huy động đúng người từ sớm và đưa kết quả nghiên cứu vào quyết sách đúng thời điểm.

Mục tiêu là xây dựng năng lực nghiên cứu, dự báo và tham mưu chiến lược đủ mạnh cho Trung ương. Ban Chính sách, chiến lược Trung ương chịu trách nhiệm xác định vấn đề, đặt yêu cầu nghiên cứu, tích hợp luận cứ và xây dựng phương án tham mưu. Hai viện hàn lâm là những trụ cột tri thức khoa học, có trách nhiệm nghiên cứu sâu, cung cấp dữ liệu, dự báo, phản biện và chủ động cảnh báo vấn đề mới, không chờ đặt hàng. Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ phát huy thế mạnh về khoa học tự nhiên, công nghệ; Viện Hàn lâm Khoa học xã hội phát huy thế mạnh về thể chế, mô hình phát triển, văn hóa và con người. Những bài toán lớn nên có sự tham gia của cả hai viện ngay từ đầu.

Trong quá trình tổ chức thực hiện, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước nhấn mạnh các nguyên tắc, phân định rõ trách nhiệm và xây dựng năng lực của từng bên. Ban Chính sách, chiến lược Trung ương phải có đủ năng lực trực tiếp nhận diện vấn đề, phân tích chính sách, tích hợp luận cứ và xây dựng phương án tham mưu. Hai Viện Hàn lâm phát huy năng lực nghiên cứu chuyên sâu, dữ liệu, dự báo và phản biện. Rà soát từng chức năng để biết việc gì Ban Chính sách, chiến lược Trung ương làm, việc gì huy động các viện; tránh trùng lặp, đồng thời bồi dưỡng đội ngũ có năng lực tham mưu chiến lược ở cả Ban và các cơ quan nghiên cứu.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước đề nghị tổ chức lực lượng theo vấn đề chiến lược. Một vấn đề lớn của đất nước không thể chia cắt theo ranh giới cơ quan hay ngành khoa học. Tùy nhiệm vụ, phải tập hợp các nhóm mạnh từ hai Viện Hàn lâm, Viện thuộc Bộ, ngành, trường đại học, doanh nghiệp và chuyên gia đầu ngành, giao rõ người chủ trì, trách nhiệm phối hợp và sản phẩm cần đạt. Đặt hàng rõ ràng nhưng tôn trọng độc lập khoa học, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước cho rằng, Trung ương và Ban Chính sách, chiến lược Trung ương xác định câu hỏi cần trả lời, thời hạn và yêu cầu đối với sản phẩm, không định trước kết luận. Với đề án lớn, nhà khoa học phải tham gia từ khi xây dựng đề cương. Vấn đề còn nhiều cách nhìn thì giao các nhóm nghiên cứu song song, có phản biện độc lập, ý kiến khác phải được ghi nhận đầy đủ. Nhà khoa học được tiếp cận thông tin cần thiết, đồng thời phải giữ bí mật, liêm chính khoa học và chịu trách nhiệm về kiến nghị của mình.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước yêu cầu, huy động người tài bằng những cách linh hoạt; có việc lớn thì tìm người giỏi nhất để giao, không bó hẹp trong biên chế; cần sử dụng nhóm nghiên cứu liên ngành, nhóm phản ứng nhanh, chuyên gia kiêm nhiệm, biệt phái có thời hạn; tạo sự trao đổi nhân lực giữa cơ quan tham mưu và cơ quan nghiên cứu. Kết nối chuyên gia Việt Nam ở nước ngoài và chuyên gia quốc tế bằng các nhiệm vụ cụ thể. Mạnh dạn giao việc, trao quyền và hỗ trợ ban đầu cho nhà khoa học trẻ. Việc mở rộng hợp tác phải gắn với bảo vệ dữ liệu, bí mật và lợi ích quốc gia.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước nêu rõ, chuẩn bị năng lực nghiên cứu nền và phản ứng nhanh; phải nghiên cứu các xu thế 10 đến 20 năm, đồng thời có khả năng huy động chuyên gia kịp thời trước biến động mới; muốn vậy, cần sẵn dữ liệu, mô hình, mạng lưới chuyên gia và công cụ phân tích. Hai Viện Hàn lâm rà soát, mở rộng việc sử dụng chung hạ tầng nghiên cứu; xây dựng cơ chế để Ban Chính sách, chiến lược Trung ương và các nhóm nghiên cứu tiếp cận dữ liệu theo phân quyền, đúng quy định bảo mật. Trí tuệ nhân tạo là công cụ hỗ trợ, con người chịu trách nhiệm về nhận định và kiến nghị.

Lấy đóng góp cho quyết sách làm thước đo, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước lưu ý, đánh giá nghiên cứu bằng khả năng phát hiện sớm vấn đề, đưa ra luận cứ mới, dự báo sát và giúp lựa chọn phương án tốt hơn. Mỗi sản phẩm cần nêu rõ việc phải quyết định, các phương án, lợi ích, chi phí, rủi ro, điều kiện thực hiện và những điều còn chưa chắc chắn. Ban Chính sách, chiến lược Trung ương phải phản hồi kết quả được sử dụng đến đâu và theo dõi giá trị thực tế sau quyết sách. Đóng góp ấy phải được ghi nhận trong phân bổ kinh phí, đánh giá, bổ nhiệm và khen thưởng cán bộ. Mỗi nhiệm vụ cuối cùng phải trả lời được: Giải quyết vấn đề thực tiễn gì, đóng góp gì cho nhận thức và đem lại giá trị gì cho đất nước...

P.V (tổng hợp)

Những người...

(Tiếp theo trang 1)

Một ngày tháng 6 vừa qua, tại bãi biển Đá Nhảy, Quảng Trị, nghe tiếng kêu cứu khi hai đứa trẻ bị sóng lớn cuốn ra xa, Lê Đức Trung, nam sinh Trường THPT Cửa Tùng, đã lao xuống biển. Một em được đưa vào bờ, còn bé gái tiếp tục bị dòng nước cuốn xa. Trung bơi ra, tiếp cận và đưa được em trở lại an toàn. Hành động ấy sau đó được biểu dương và Trung được trao Huy hiệu "Tuổi trẻ dũng cảm". Nhưng điều đáng nhớ hơn cả sự ghi nhận có lẽ là khoảnh khắc trước đó: Một cậu học trò nhìn thấy sinh mạng của người khác gặp nguy hiểm và lựa chọn lao xuống biển.

Cũng chẳng có gì "phi thường" trong câu chuyện của chị Nguyễn Thị Bích Trâm, người bán bánh bao ở phường Gia Định, TP.HCM. Rạng sáng 11.9, chị phát hiện chiếc túi xách bị bỏ quên, bên trong có giấy tờ cùng 13,5 triệu đồng. Nghĩ người đánh mất chắc đang rất lo, chị mang chiếc túi đến công an phường nhờ tìm chủ nhân để trao trả. Những câu chuyện như thế thường chỉ chiếm một góc nhỏ trên mặt báo rồi nhanh chóng trôi đi giữa vô vàn sự kiện. Nhưng nếu dừng lại lâu hơn một chút, có thể thấy trong đó một điều đáng quý: Sự tử tế chưa bao giờ rời bỏ đời sống này.

Chúng ta đang sống trong một thời đại mà cái xấu dường như có lợi thế hơn cái tốt trong cuộc đua giành sự chú ý. Một vụ lừa đảo, một cuộc ẩu đả, một phát ngôn lệch chuẩn hay một màn ứng xử phản cảm có thể lập tức tạo thành những cơn sóng trên mạng xã hội. Trong khi đó, người nhặt được chiếc ví rồi tìm chủ nhân để trả lại thường chẳng tạo nên "bão mạng"; người dừng xe giúp người bị nạn cũng hiếm khi trở thành từ khóa được tìm kiếm nhiều nhất trong ngày. Cái xấu thường ồn ào bởi nó bất thường, còn cái tốt nhiều khi lặng lẽ bởi nó vẫn tồn tại như một phần tự nhiên của cuộc sống. Nhưng nếu ngày nào cũng chỉ nhìn vào những điều ồn ào nhất, rất dễ đến lúc chúng ta ngộ nhận rằng đó là toàn bộ diện mạo của xã hội.

Thực ra, lòng tốt vẫn đi lại quanh ta dưới những hình hài rất bình thường: Người đi đường đưa nạn nhân tai nạn vào bệnh viện, người tài xế tìm cách trả chiếc điện thoại khách bỏ quên, người lao động nhặt được khoản tiền lớn rồi tìm người đánh mất. Đáng quý là phần lớn những việc ấy bắt đầu từ sự vô tư. Người lao xuống nước cứu người không kịp hỏi người gặp nạn là ai; người nhặt được của rơi cũng chưa chắc từng quen biết chủ nhân. Giữa họ có khi chỉ là một cuộc gặp tình cờ, vậy mà trong một khoảnh khắc, một người xa lạ đã trở thành điểm tựa của một người xa lạ khác. Những điều giản dị ấy nhắc chúng ta rằng giữa một đời sống ngày càng nhiều tính toán, vẫn có những giá trị chưa thể quy đổi thành tiền bạc, lợi ích hay sự nổi tiếng.

Tất nhiên, sẽ ngây thơ nếu nhìn cuộc sống chỉ bằng một màu hồng. Vẫn có sự vô cảm, ích kỷ, những cú lừa được tính toán tinh vi; thậm chí đôi khi người tốt còn e ngại làm việc tốt vì sợ phiền phức, hiểu lầm hay bị lợi dụng. Nhưng nếu từ những điều ấy mà kết luận lòng tốt đã trở thành thứ xa xỉ thì có lẽ chúng ta đã bất công với rất nhiều người đang sống tử tế mỗi ngày. Một xã hội không thể được đánh giá chỉ bằng những vụ việc tồi tệ nhất của nó, cũng như con người không nên bị nhìn nhận chỉ qua những khoảnh khắc xấu xí nhất.

Đáng suy nghĩ hơn là chúng ta thường nhớ cái xấu lâu hơn cái đẹp. Một câu chuyện phản cảm có thể được kể đi kể lại nhiều ngày, trong khi một nghĩa cử tử tế đôi khi nhận vài lời khen rồi nhanh chóng chìm xuống dòng thời sự. Thuật toán có logic riêng: Thứ gì gây sốc, gây tranh cãi, kích thích phẫn nộ thường giữ chân người xem lâu hơn. Nhưng đời sống tinh thần của một cộng đồng không thể giao hoàn toàn cho logic của thuật toán. Đáng ngại hơn cái xấu là khi người ta bắt đầu tin rằng ai rồi cũng xấu; đáng buồn hơn sự ích kỷ là khi ích kỷ được coi như khôn ngoan, còn lòng tử tế lại bị nhìn bằng ánh mắt hoài nghi.

Bởi vậy, kể những câu chuyện đẹp không phải để tô hồng cuộc sống. Cái sai vẫn phải được chỉ ra, cái xấu vẫn cần bị phê phán. Nhưng bên cạnh việc soi vào những khoảng tối, xã hội cũng cần biết nâng niu ánh sáng. Báo chí vì thế cần đủ sắc sảo để phát hiện vấn đề, đồng thời đủ tinh tế để nhận ra những mầm thiện nhỏ bé giữa đời thường. Một xã hội được phản chiếu chỉ bằng scandal, tranh chấp và những ứng xử lệch chuẩn sẽ trở nên méo mó trong chiếc gương truyền thông. Tìm thấy những con người tử tế, kể câu chuyện của họ chân thành và để điều tốt đẹp được lan xa cũng là cách báo chí góp phần nuôi dưỡng niềm tin, hướng con người đến những chuẩn mực sống nhân ái và đẹp đẽ hơn.

Cuộc sống chắc chắn vẫn còn những điều khiến chúng ta thất vọng. Ngày mai có thể lại xuất hiện một câu chuyện khiến dư luận phẫn nộ. Nhưng đâu đó, cùng lúc ấy, rất có thể một người đang cúi xuống đỡ người vừa ngã, một người khác đang mang chiếc ví nhặt được đến cơ quan công an, một thanh niên đang lao xuống dòng nước khi nghe tiếng kêu cứu. Họ chẳng biết nhau, cũng chẳng biết rằng những việc mình làm đang nối với nhau thành một mạch ngầm ấm áp dưới bề mặt nhiều xao động của đời sống.

Đôi khi, để còn tin vào cuộc đời, chúng ta chẳng cần tìm kiếm điều gì quá lớn lao. Chỉ cần nhìn kỹ hơn vào những con người bình thường quanh mình. Giữa những tiếng động ồn ào của một thời đại quá nhiều thông tin, lòng tốt vẫn có tiếng nói riêng. Nó không ầm ĩ, không phô trương, thường đến rất khẽ. Nhưng chính những điều rất khẽ ấy lại khiến con người đáng tin hơn, xã hội ấm áp hơn và cuộc sống này đáng sống hơn. ■

Cụ Huỳnh Thúc Kháng là chí sĩ yêu nước tiêu biểu của dân tộc Việt Nam

● **ĐỨC HOÀNG**

Ngày 1.10, TP Đà Nẵng tổ chức trọng thể Lễ kỷ niệm 150 năm Ngày sinh cụ Huỳnh Thúc Kháng (1.10.1876 – 1.10.2026), Quyền Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, một chí sĩ yêu nước tiêu biểu, nhà lãnh đạo uy tín, hết lòng vì nước, vì dân. Tham dự buổi lễ có Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn; Phó Chủ tịch nước Võ Thị Ánh Xuân…

Chương trình nghệ thuật tại lễ kỷ niệm

Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn phát biểu tại lễ kỷ niệm

Trình bày diễn văn tại buổi lễ, Bí thư Thành ủy Đà Nẵng Lê Ngọc Quang nhấn mạnh, lễ kỷ niệm là dịp tưởng nhớ, tri ân cuộc đời và những cống hiến to lớn của cụ Huỳnh Thúc Kháng đối với quê hương, đất nước; đồng thời khẳng định những giá trị mà cụ để lại như lòng yêu nước, khí tiết, tinh thần tự lực, tự cường, khát vọng canh tân và một cuộc đời tận tâm phụng sự nhân dân, phụng sự Tổ quốc.

Sinh ra và lớn lên trên mảnh đất xứ Quảng giàu truyền thống yêu nước, hiếu học, cụ Huỳnh Thúc Kháng sớm bộc lộ tư chất thông minh, hiếu học. Năm 1900, cụ đỗ Giải nguyên kỳ thi Hương; năm 1904 đỗ đầu kỳ thi Hội và tiếp đó đỗ Tam giáp đồng Tiến sĩ. Tuy nhiên, cụ không lựa chọn con đường quan trường mà sớm dấn thân vào hoạt động yêu nước, tìm đường canh tân, cứu dân, cứu nước. Đầu thế kỷ XX, cụ Huỳnh Thúc Kháng cùng Phan Châu Trinh, Trần Quý Cáp khởi xướng, vận động phong trào Duy Tân ở Quảng Nam và nhiều tỉnh miền Trung với tinh thần "Khai dân trí, chấn dân khí, hậu dân sinh". Cụ đi nhiều nơi vận động mở trường, dạy chữ Quốc ngữ, truyền bá kiến thức mới, cổ vũ phát triển kinh tế, cải cách đời sống, bài trừ hủ tục, góp phần khơi dậy tinh thần dân tộc, ý chí tự lực, tự cường và khát vọng đổi thay đất nước.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, Chủ tịch Hồ Chí Minh mời cụ tham gia Chính phủ cách mạng, kiến thiết chế độ mới. Vượt qua giới hạn của tuổi tác, cụ vẫn nhận trọng trách, gánh vác việc nước trong những ngày chính quyền cách mạng còn non trẻ. Trên cương vị Bộ trưởng Bộ Nội vụ và sau đó là Quyền Chủ tịch nước, cụ cùng Chính phủ, Quốc hội góp phần giữ vững chính quyền cách mạng, kiên thiết đất nước trong thời điểm đặc biệt khó khăn. Chủ tịch Hồ Chí Minh đánh giá: "Cụ Huỳnh là một người học hành rất rộng, chí khí rất bền, đạo đức rất cao... Cả đời cụ Huỳnh chỉ phấn đấu cho dân được tự do, nước được độc lập". Đây cũng là sự khái quát về cuộc đời và sự nghiệp của một nhân cách lớn, dành trọn cuộc đời vì nước, vì dân.

Phát biểu tại lễ kỷ niệm, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn khẳng định cụ Huỳnh Thúc Kháng là chí sĩ yêu nước tiêu biểu của dân tộc Việt Nam đầu thế kỷ XX; ở cụ hội tụ lòng yêu nước, khí tiết, trí tuệ, bản lĩnh, tư duy độc lập và tinh thần canh tân. Trên hết là một nhân cách lớn, suốt đời tận trung với nước, tận tụy với dân, luôn đặt lợi ích của Tổ quốc và nhân dân lên trên hết. Chủ tịch Quốc hội cho rằng đất nước đang đẩy mạnh phát triển, hội nhập quốc tế, bước vào kỷ nguyên phát triển mới với những yêu cầu ngày càng cao về năng lực cạnh tranh, chất lượng tăng trưởng, khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số và năng lực quản trị quốc gia…

"Trong bối cảnh đó, chúng ta càng cần những phẩm chất mà cụ Huỳnh Thúc Kháng đã nêu gương. Cần lòng yêu nước để có động lực phụng sự. Cần trí tuệ để nhìn xa, nghĩ lớn, hành động đúng. Cần bản lĩnh để không dao động trước khó khăn. Cần liêm chính để giữ mình trước quyền lực và vật chất. Cần tinh thần đổi mới để không bằng lòng với những gì đã có và cần trách nhiệm để mỗi người hiểu rằng việc nước không phải là việc của riêng ai, xây dựng đất nước là sự nghiệp của toàn dân tộc", Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn nói. Một trong những giá trị lớn cụ Huỳnh để lại được Chủ tịch Quốc hội nhấn mạnh là tinh thần đại đoàn kết toàn dân tộc. Đoàn kết cần được thể hiện bằng sự thống nhất trong hành động, sự tôn trọng, tin cậy, chia sẻ, đồng thuận và trách nhiệm, qua đó trở thành nguồn lực cho phát triển đất nước…

"Biến truyền thống thành động lực, biến khát vọng thành hành động, biến tiềm năng thành nguồn lực và biến những quyết tâm phát triển thành những kết quả cụ thể, thiết thực cho nhân dân, đó chính là cách thiết thực để chúng ta tiếp nối những giá trị mà cụ Huỳnh Thúc Kháng và các thế hệ tiền nhân đã dày công vun đắp", Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn nhấn mạnh.■

Luật Điện ảnh cần bổ sung quản lý phim ngắn, phim được tạo ra bằng AI

Hôm qua 1.10, Đoàn đại biểu Quốc hội TP.HCM tổ chức Hội nghị lấy ý kiến góp ý dự thảo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều thuộc lĩnh vực VHTTDL. Hội nghị tập trung góp ý dự thảo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của 7 luật gồm Luật Thể dục, thể thao; Luật Du lịch; Luật Thư viện; Luật Điện ảnh; Luật Di sản văn hóa; Luật Quảng cáo và Luật Báo chí.

Bà Trần Thị Diệu Thúy, Phó Trưởng Đoàn đại biểu Quốc hội TP.HCM cho biết việc lấy ý kiến nhằm chuẩn bị nội dung phục vụ kỳ họp thứ 2, Quốc hội khóa XVI. Các ý kiến tại hội nghị tập trung vào phân cấp thẩm quyền, đơn giản hóa thủ tục hành chính, tính thống nhất của quy định pháp luật và những vấn đề mới phát sinh trong thực tiễn, trong đó có quản lý phim ngắn, phim do AI tạo ra và hoạt động phổ biến phim trên không gian mạng.

Đoàn đại biểu Quốc hội TP.HCM tổ chức Hội nghị lấy ý kiến góp ý dự thảo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều thuộc lĩnh vực VHTTDL

Chia sẻ với phóng viên *Văn Hóa* sau hội nghị, bà Trần Thị Diệu Thúy cho biết thành phố mong muốn dự thảo Luật Điện ảnh bổ sung định hướng quản lý đối với phim ngắn, phim được tạo ra bằng trí tuệ nhân tạo (AI) và các sản phẩm nội dung mới trên môi trường số. Theo bà Diệu Thúy, Luật Điện ảnh hiện hành chưa có quy định cụ thể đối với phim do AI tạo ra, trong khi các vấn đề về quản lý nội dung, kiểm duyệt và xử lý vi phạm liên quan đến loại hình này đang đặt ra yêu cầu mới. Do đó, cần xây dựng một khung pháp lý ở cấp luật để làm cơ sở cho cơ quan quản lý nhà nước về văn hóa tiếp tục xây dựng các quy định dưới luật, qua đó có căn cứ quản lý và xử lý những trường hợp vi phạm.

"Cần có một định hướng, khung pháp lý lớn để quản lý chung, sau đó cơ quan quản lý nhà nước về văn hóa có căn cứ xây dựng các quy định dưới luật để điều chỉnh. Nếu không có căn cứ pháp lý thì khi phát sinh vi phạm sẽ rất khó xử lý, trong khi mức độ ảnh hưởng của những nội dung này có thể rất lớn", bà Diệu Thúy nói. **Tin, ảnh: THÙY TRANG**

GIÁM ĐỐC TRUNG TÂM DI SẢN THẾ GIỚI UNESCO:

"Việt Nam là điểm đến đặc biệt có ý nghĩa"

● **HÀ AN, ảnh: PHẠM SỸ**

Việc thông qua "Văn kiện Hà Nội về Di sản và Tính xác thực" với sự đồng thuận cao tại Hội nghị "Đối thoại châu Á - Thái Bình Dương về Di sản và Tính xác thực" vừa diễn ra đã đánh dấu một bước tiến quan trọng trong tiến trình đối thoại quốc tế về di sản.

Kế thừa tinh thần của Hiến chương Venice (1964), Văn kiện Nara về Tính xác thực (1994) và những trao đổi mới về di sản, "Văn kiện Hà Nội" làm rõ hơn cách tiếp cận về tính xác thực trong bối cảnh đa dạng văn hóa, đời sống cộng đồng và những thách thức mới đối với di sản.

Quang cảnh hội nghị

"Tính xác thực cần được nhận diện trong chính bối cảnh lịch sử, văn hóa và xã hội của từng di sản, dựa trên hệ thống bằng chứng, nguồn tư liệu và tri thức đáng tin cậy; tôn trọng sự đa dạng văn hóa trong việc nhận diện và xác định tính xác thực của di sản."

(Thứ trưởng HOÀNG ĐẠO CƯƠNG)

Tính xác thực trong từng bối cảnh văn hóa

Diễn ra từ ngày 27.9 - 1.10 tại Hà Nội và Ninh Bình, một trong những kết quả nổi bật hội nghị là các đại biểu thống nhất thông qua "Văn kiện Hà Nội về Di sản và Tính xác thực". Văn kiện tiếp tục mở rộng cách nhìn về tính xác thực, nhấn mạnh rằng khái niệm này cần được nhận diện trong chính bối cảnh lịch sử, văn hóa và xã hội cụ thể của từng di sản. Tính xác thực không phải một khái niệm bất biến, tách rời khỏi quá trình vận động của đời sống. Đặc biệt đối với di sản sống và di sản gắn với cộng đồng, sự thay đổi và thích ứng không nhất thiết làm mất đi tính xác thực, mà có thể là phương thức để di sản tiếp tục tồn tại, được thực hành và trao truyền qua các thế hệ.

"Văn kiện Hà Nội" vì vậy đề cao cơ sở khoa học, hệ thống bằng chứng, nguồn tư liệu và tri thức đáng tin cậy; đồng thời nhấn mạnh đối thoại cởi mở, ứng dụng công nghệ có trách nhiệm và sự tham gia thực chất của cộng đồng. Người dân, nghệ nhân và cộng đồng địa phương được xác định là những chủ thể nắm giữ tri thức và thực hành văn hóa, cần được tham gia trực tiếp vào quá trình nhận diện, đánh giá và bảo vệ tính xác thực của di sản. Phát biểu tại phiên Bế mạc, Thứ trưởng Bộ VHTTDL, Phó Chủ tịch Ủy ban quốc gia UNESCO Việt Nam Hoàng Đạo Cương đánh giá hội nghị đã đóng góp những tri thức, kinh nghiệm và góc nhìn của khu vực vào tiến trình đối thoại chung của cộng đồng quốc tế về tính xác thực. "Tính xác thực cần được nhận diện trong chính bối cảnh lịch sử, văn hóa và xã hội của từng di sản, dựa trên hệ thống bằng chứng, nguồn tư liệu và tri thức đáng tin cậy; tôn trọng sự đa dạng văn hóa trong việc nhận diện và xác định tính xác thực của di sản", Thứ trưởng khẳng định.

Thứ trưởng Hoàng Đạo Cương cho rằng cần nhìn nhận tính xác thực của di sản trong mối quan hệ hữu cơ giữa các yếu tố vật thể và phi vật thể, đồng thời đặt tính xác thực trong quá trình kế thừa và biến đổi của di sản. Một số yếu tố có thể thay đổi để thích ứng với đời sống đương đại, song sự thay đổi đó cần bảo đảm không làm mất đi giá trị nổi bật toàn cầu và những thuộc tính cốt lõi truyền tải giá trị nổi bật toàn cầu của di sản. Trong quá trình ấy, cộng đồng phải được coi là một chủ thể quan trọng trong nhận diện, quyết định và bảo vệ tính xác thực của di sản. Từ kết quả Hội nghị, Việt Nam mong muốn cùng UNESCO, các quốc gia thành viên, các cơ quan tư vấn và các chuyên gia tiếp tục thúc đẩy ba định hướng hợp tác: Tiếp tục tổ chức đối thoại về tính xác thực trong những bối cảnh văn hóa khác nhau; tập trung nghiên cứu, nhận diện và bảo vệ các thuộc tính biểu hiện tính xác thực trước những thách thức mới đối với di sản sống, di sản gắn với cộng đồng, tác động của thiên tai, biến đổi khí hậu và quá trình phát triển.

Tăng cường chia sẻ kinh nghiệm và tri thức giữa các quốc gia trong khu vực và quốc tế; thúc đẩy nghiên cứu so sánh, các chương trình đào tạo và nâng cao năng lực cho cán bộ quản lý, chuyên gia và cộng đồng; Từng bước chuyển hóa kết quả nghiên cứu và đối thoại thành chính sách, công cụ bảo vệ di sản thế giới, bảo đảm sự phù hợp với Công ước 1972 và Hướng dẫn thực hiện Công ước 1972. Thứ trưởng Hoàng Đạo Cương bày tỏ hy vọng kết quả và tinh thần của Hội nghị sẽ tiếp tục được lan tỏa trong cộng đồng quốc tế, góp phần thúc đẩy đối thoại về các cách tiếp cận đối với tính xác thực trong những bối cảnh văn hóa khác nhau. Thứ trưởng tin tưởng "Văn kiện Hà Nội về Di sản và Tính xác thực" sẽ trở thành một đóng góp thiết thực của khu vực châu Á - Thái Bình Dương vào tiến trình đối thoại quốc tế về tính xác thực và kiến thiết tương lai Công ước 1972 về Bảo vệ Di sản Văn hóa và Thiên nhiên Thế giới; đồng thời được Ủy ban Di sản Thế giới, Đại hội đồng các quốc gia thành viên Công ước 1972 ghi nhận như một điển hình về sự hợp tác giữa các quốc gia trong khu vực.

Đóng góp cho tương lai của Công ước Di sản Thế giới

Trưởng đại diện Văn phòng UNESCO tại Việt Nam Jonathan Baker nhiệt liệt chúc mừng thành công của Hội nghị với kết quả là "Văn kiện Hà Nội về Di sản và Tính xác thực". Theo ông Jonathan Baker, những cuộc đối thoại về tính xác thực của di sản vốn chủ yếu dành cho giới chuyên gia, nhưng tại hội nghị lần này, những người trực tiếp thực hành văn hóa đã tham gia thảo luận và đưa tiếng nói cộng đồng vào quá trình hình thành "Văn kiện Hà Nội". Đây là một điểm mới có ý nghĩa đột phá của Hội nghị.

Ông Lazare Eloundou Assomo, Giám đốc Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO đánh giá, việc thông qua "Văn kiện Hà Nội" là cột mốc quan trọng đối với cam kết chung của cộng đồng quốc tế trong thực thi Công ước Di sản Thế giới. Theo đó, Văn kiện mang đến một góc nhìn rõ ràng, lập luận chặt chẽ và dấu ấn đậm nét của khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Trung tâm Di sản Thế giới sẽ phối hợp với ba Cơ quan tư vấn để chuyển tải kết quả của Hội nghị vào tiến trình thảo luận quốc tế. Đánh giá Hà Nội là nơi lịch sử và nhịp sống đương đại cùng song hành, nơi di sản không chỉ được bảo tồn mà còn được diễn giải và trao truyền qua các thế hệ, ông Assomo khẳng định, Việt Nam là "điểm đến đặc biệt có ý nghĩa" của hội nghị lần này. Giám đốc Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO cũng khẳng định cộng đồng quốc tế ghi nhận đóng góp của Việt Nam đối với tương lai của Công ước Di sản Thế giới. Không chỉ là kết quả của một hội nghị chuyên môn, "Văn kiện Hà Nội" còn tạo ra cơ sở tham chiếu cho công tác nhận diện, bảo tồn, quản lý và giám sát di sản. Văn kiện đưa ra những đề xuất ở các cấp độ khác nhau trong cơ chế phối hợp thực hiện Công ước Di sản Thế giới 1972, dành cho các quốc gia thành viên, Ủy ban Di sản Thế giới, các cơ quan tư vấn chuyên môn gồm ICOMOS, ICCROM, IUCN và Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO.

Giá trị của Văn kiện trước hết nằm ở việc tập hợp kinh nghiệm và góc nhìn của các chuyên gia, nhà quản lý di sản trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương, nơi có hệ thống di sản đa dạng nhưng cũng đứng trước nhiều thách thức trong bảo tồn và phát huy giá trị. Qua đó, Văn kiện góp phần vào nỗ lực xây dựng Danh sách Di sản Thế giới có tính đại diện, cân bằng và đáng tin cậy hơn. Quan trọng hơn, "Văn kiện Hà Nội" đặt vấn đề tính xác thực trong mối quan hệ với đời sống đang vận động. Di sản không chỉ là những gì được giữ nguyên trạng, mà còn là những giá trị được cộng đồng tiếp tục thực hành, trao truyền và thích ứng. Hội nghị cũng mở rộng không gian đối thoại từ giới chuyên môn sang cộng đồng, từ những nguyên tắc bảo tồn sang thực tiễn quản lý, từ nhận diện giá trị đến ứng dụng công nghệ và ứng phó với biến đổi khí hậu, thiên tai và quá trình phát triển.

Việc "Văn kiện Hà Nội" được thông qua với sự đồng thuận cao cho thấy nhu cầu tiếp tục đối thoại về tính xác thực trong những bối cảnh văn hóa khác nhau. Những vấn đề được đặt ra tại Hà Nội được kỳ vọng tiếp tục được trao đổi trong tiến trình thực hiện Công ước 1972. ■

Phường Tây Hồ "khai tử" chùa Quang Ân, "xoá sổ" di tích cách mạng kháng chiến?

● **Bài, ảnh: LÂM SƠN**

Lại một lần nữa ngôi chùa cổ Quang Ân đồng thời là di tích lịch sử cách mạng kháng chiến đứng trước nguy cơ bị "khai tử" và "xóa sổ" bởi một giấy phép xây dựng của UBND phường Tây Hồ (Hà Nội).

Lý giải về vấn đề này, các bên liên quan cho rằng, chùa Quang Ân không còn nằm trong danh mục kiểm kê di tích của thành phố Hà Nội nên... không được bảo vệ theo Luật Di sản văn hóa.

Tòa thượng điện bị san bằng

Cuối tháng 9 vừa qua, người dân ở tổ 16 phường Nghĩa Đô, quận Cầu Giấy nay là ngách 78/19 đường Võ Chí Công, phường Tây Hồ (Hà Nội) đến Toà soạn Báo *Văn Hóa* "kêu cứu" ngôi chùa cổ Quang Ân, dân làng thường gọi chùa Làng Tân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến đã bị một hộ dân đập bỏ gian Tam bảo, di chuyển toàn bộ tượng đi nơi khác, chuông đồng bia đá vứt bỏ chỏng chơ; hệ thống cột gỗ, vì kèo trở nên nát vụn.

Tiếp cận hiện trường vụ việc ngay sau đó, phóng viên *Văn Hóa* nhận thấy khu Thượng điện (người dân quen gọi gian Tam bảo) đã bị đập bỏ hoàn toàn, gạch vữa nát vụn, chỉ trơ lại nền móng. Một chiếc chuông cổ bị vứt chỏng chơ. Toàn bộ pho tượng bị đối tượng đập bỏ mang đi đâu không biết. Dấu vết nhận diện còn lại của ngôi chùa cổ có niên đại thế kỷ XVII là Tam quan với các biểu trụ cổ kính đậm màu rêu phong. Một người dân cho biết, khoảng giữa trung tuần tháng 9 vừa qua, không hiểu vì sao hộ dân đang cư trú tại chùa Quang Ân đồng thời là di tích lịch sử cách mạng kháng chiến tại địa chỉ tổ 16 phường Nghĩa Đô, quận Cầu Giấy nay là số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công, phường Tây Hồ (Hà Nội) thuê người tiến hành di dời các tượng Phật, bát hương rồi tháo dỡ, đập bỏ tan tành gian Tam Bảo. Nhiều người dân có ý kiến "không được đập phá chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến", nhưng hộ dân đang cư trú tại chùa cho rằng, "đi mà hỏi phường Tây Hồ".

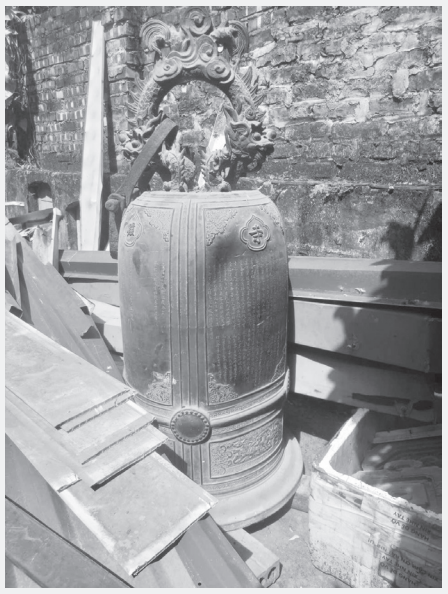
Theo tìm hiểu của phóng viên *Văn Hóa*, sở dĩ hộ dân đang cư trú tại chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến tự ý đập bỏ gian Thượng điện chùa cổ, xoá bỏ dấu tích di tích lịch sử cách mạng kháng chiến là bởi từ một giấy phép xây dựng. Ngày 14.9.2026, ông Bùi Tuấn Dương, Phó Chủ tịch UBND phường Tây Hồ (Hà Nội) đã ký cấp Giấy phép xây dựng số 194/GPXD cho ông Đỗ Vũ Chi và bà Đinh Kim Hồng tại địa chỉ số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công, phường Tây Hồ, nơi chùa Quang Ân tọa lạc, được phép xây dựng công trình nhà ở riêng lẻ, với thời hạn một năm. Bằng giấy phép này, hộ dân cư trú tại chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến không còn ngần ngại trước những giá trị lịch sử, văn hóa hàng trăm năm, cách mạng kháng chiến nên đã san bằng di tích, chỉ còn trơ lại hạng mục Tam Quan. Người dân tại đây còn cho biết, đã nhiều lần yêu cầu hộ gia đình cư trú tại chùa Quang Ân dừng ngay việc đập phá di tích nhưng không thể ngăn cản.

Theo hồ sơ sử liệu để lại, chùa Quang Ân hiện còn lưu giữ được nhiều hiện vật có giá trị như sáu tấm bia đá, tượng Phật, chuông đồng..., trong đó có tấm bia "Quang Ân tự công đức điền tự (bia ghi việc công đức ruộng chùa Quang Ân) là di vật có niên hiệu từ thời Cảnh Trị thứ 2 (1664). Đây là những di vật quý giá, bằng chứng khẳng định chùa Quang Ân (còn gọi chùa Làng Tân) là ngôi chùa cổ được xây dựng từ trước thế kỷ XVII, một trong những di tích lịch sử quý báu của quận Cầu Giấy (nay là phường Tây Hồ) nói riêng và Thủ đô nói chung. Ngoài những giá trị lịch sử, văn hóa, chùa Quang Ân còn là một di tích lịch sử cách mạng kháng chiến. Trong thời kỳ chống thực dân Pháp, chùa là cơ sở hoạt động cách mạng của Xứ ủy Bắc Kỳ, nơi trực tiếp nuôi dưỡng, giúp đỡ Đại tướng Nguyễn Quyết, nguyên Bí thư Thành ủy Hà Nội (1944-1945) trong thời kỳ hoạt động bí mật chỉ đạo phong trào cách mạng tiến tới tổng khởi nghĩa Cách mạng Tháng 8.1945. Lúc sinh thời, Đại tướng Nguyễn Quyết đã kể lại: "Chính ngôi chùa này (chùa Quang Ân) năm 1945 là địa điểm họp quân sự bàn bạc tổ chức phát triển thành chiến tranh vũ trang. Dưới tượng Phật cũng là nơi dấu súng ống đạn dược, truyền đơn, tài liệu. Bản thân tôi sống và các cuộc họp đều diễn ra ở tĩnh và hậu cung chùa, vì ở đây có lối thoát ra đồng. Cho nên cơ sở này là một trong những cơ sở có thể nói là quan trọng bậc nhất trong thời kỳ các cơ sở cách mạng phải đối phó với những cuộc khủng bố trắng".

Trên cơ sở đó, ngày 5.8.2005, UBND thành phố Hà Nội ra quyết định số 5563/QĐ-UB tổ chức gắn biển di tích lịch sử cách mạng kháng chiến tại chùa Quang Ân. Theo văn bản số 738/CV/TG ngày 5.1.2010 của Ban Tuyên giáo Thành ủy Hà Nội, địa điểm lưu niệm sự kiện cách mạng kháng chiến tại chùa Quang Ân có nội dung như sau: "Từ năm 1943-1945, chùa Quang Ân là nơi ở, làm việc, hội họp và cất giấu tài liệu của cán bộ Việt Minh. Tại đây, tháng 4 năm 1945, Thành ủy Hà Nội tổ chức Hội nghị quân sự toàn thành phố để bàn kế hoạch đẩy mạnh xây dựng lực lượng vũ trang chuẩn bị Tổng khởi nghĩa Cách mạng Tháng 8.1945". Về di tích chùa Quang Ân, Ban Quản lý Di tích và Danh thắng Hà Nội cho biết đã lập hồ sơ khảo sát và đưa vào danh mục quản lý từ năm 1994, và do UBND quận Cầu Giấy (nay là phường Tây Hồ) trực tiếp quản lý và bảo vệ theo quyết định phân cấp số 2618/QĐ-UB ngày 7.6.1998 của UBND thành phố Hà Nội.

Hiện trạng chùa Quang Ân sau khi bị đập bỏ gian Tam bảo

Chuông đồng cổ của chùa nằm chỏng chơ

Chùa chỉ còn lại Tam quan

Sẽ tiến hành rà soát lại hồ sơ, hiện trạng

Với những hồ sơ tư liệu hiện còn lưu lại như trên, nhưng không hiểu sao UBND phường Tây Hồ vẫn ra quyết định cấp Giấy phép xây dựng tại chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến, dẫn đến ngôi chùa cổ đã bị xâm phạm đặc biệt nghiêm trọng? Trao đổi với chúng tôi, một chuyên viên Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị phường Tây Hồ cho biết, "sẽ kiểm tra lại".

Trưa ngày 30.9, tại trụ sở UBND phường Tây Hồ, chúng tôi đã có cuộc trao đổi với một chuyên viên Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị về việc cấp Giấy phép xây dựng cho một hộ dân đã dẫn đến hạng mục Thượng điện của chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến bị san vụn chỉ còn trơ nền móng. Chuyên viên này cho biết, trước khi UBND phường Tây Hồ cấp Giấy phép xây dựng cho ông Đỗ Vũ Chi và bà Đinh Kim Hồng tại địa chỉ số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công đã tiến hành khảo sát hiện trạng; làm việc với khu dân phố. Trong quá trình làm việc có nhận diện đây là di tích thờ cúng nhưng gia đình lại cho biết đây là "chùa của gia đình". Hơn nữa, cũng trong quá trình làm việc có chuyên viên Phòng Văn hóa - Xã hội đi cùng, đồng thời có lập biên bản. Trong biên bản làm việc, chuyên viên Phòng Văn hóa - Xã hội của phường cũng nêu rõ đây là di tích chưa được xếp hạng; chưa được các bên liên quan tiến hành lập dự án tu bổ tôn tạo.

"Sau đó, chúng tôi đã tham mưu với lãnh đạo phòng làm văn bản xin ý kiến Phòng Văn hóa - Xã hội của phường có ý kiến cụ thể căn hộ tại địa chỉ số 64, ngách 78/19 đường Võ Chí Công. Tháng 7 năm 2026, Phòng Văn hóa - Xã hội của phường có văn bản trả lời Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị, rằng tại địa chỉ dự kiến cấp Giấy phép xây dựng không nằm trong Danh mục kiểm kê di tích của thành phố Hà Nội, không thuộc đối tượng bảo vệ theo luật, nên đã trình lãnh đạo phường ký cấp giấy phép xây dựng. Sau khi tham khảo hồ sơ tư liệu của nhà báo, chúng tôi sẽ rà soát lại, theo hướng đề xuất tạm đình chỉ Giấy phép xây dựng đã cấp cho ông Đỗ Vũ Chi và bà Đinh Kim Hồng", một chuyên viên Phòng Kinh tế, Hạ tầng và Đô thị phường Tây Hồ cho biết.

Làm việc với Ban quản lý Di tích và Danh thắng Hà Nội về việc vì sao trong Danh mục kiểm kê di tích năm 2025 do UBND thành phố Hà Nội ban hành không có di tích chùa Quang Ân và di tích lịch sử cách mạng kháng chiến, trong khi đó ngôi chùa cổ này đã được đưa vào danh sách kiểm kê, bảo vệ từ năm 1994, một chuyên viên ở đây cho biết, "cái đó anh về địa phương để hỏi. Nếu địa phương không đề xuất, thì chúng tôi cũng không biết".

Văn Hóa sẽ trở lại vấn đề này trong những số báo tới. ■

Cánh cửa mới từ thị trường Nga và CIS

Năm 2026 ghi nhận sự tăng trưởng đáng chú ý của thị trường Nga và CIS tại Đà Nẵng. Không chỉ tăng nhanh về lượng khách, thị trường này còn cho thấy đặc điểm lưu trú dài ngày, nhu cầu sử dụng dịch vụ chất lượng cao, tạo cơ sở để thành phố tiếp tục xây dựng một thị trường khách quốc tế ổn định và bền vững.

● Bài, ảnh: ĐỨC HOÀNG

Sự trở lại mạnh mẽ của khách Nga và cộng đồng các quốc gia độc lập (CIS) đang mở thêm dư địa để Đà Nẵng mở rộng thị trường nói tiếng Nga, kéo dài thời gian lưu trú và phát triển các sản phẩm du lịch có giá trị cao trong thời gian tới.

Khách Nga và CIS rất yêu thích Đà Nẵng

Khách Nga và CIS tăng mạnh, lưu trú dài ngày

Trong 8 tháng đầu năm 2026, các cơ sở lưu trú tại Đà Nẵng phục vụ khoảng 14,25 triệu lượt khách, tăng 24,9% so với cùng kỳ năm 2025. Doanh thu dịch vụ lưu trú và ăn uống đạt khoảng 46.932 tỉ đồng, tăng 25,1%.

Đáng chú ý, Đà Nẵng đã đón hơn 411.000 lượt khách Nga và CIS, tăng 94,2% so với cùng kỳ năm 2025, chiếm khoảng 5,8% tổng lượng khách quốc tế đến thành phố. Sự tăng trưởng này góp phần đa dạng hóa cơ cấu thị trường quốc tế, đồng thời thúc đẩy các sản phẩm nghỉ dưỡng biển, resort, chăm sóc sức khỏe, ẩm thực và trải nghiệm văn hóa.

Theo Phó Giám đốc Sở VHTTDL Đà Nẵng Nguyễn Thị Hoài An, một trong những yếu tố quan trọng tạo nên kết quả trên là sự phục hồi và mở rộng nhanh chóng của kết nối hàng không. Trong năm 2026, các đường bay và chuyến bay charter kết nối Đà Nẵng với nhiều điểm đến tại Nga và CIS. Thành phố phối hợp với hãng hàng không, doanh nghiệp và đối tác triển khai các chương trình chào đón đường bay, famtrip, presstrip, kết nối doanh nghiệp và giới thiệu điểm đến.

Cùng với hàng không, hoạt động xúc tiến, quảng bá tại thị trường nguồn được đẩy mạnh thông qua Hội chợ Du lịch Quốc tế MITT Moscow 2026 và chiến dịch quảng bá trên hệ sinh thái Yandex/Yango. Chiến dịch đạt hơn 17,2 triệu lượt tiếp cận từ người dùng Nga và CIS; lượng tìm kiếm về Đà Nẵng trên Yandex tăng khoảng 3 lần so với cùng kỳ, đứng thứ hai trong số các điểm đến của Việt Nam.

Theo bà Thư Nguyễn, Giám đốc phát triển kinh doanh Yandex Ads tại Việt Nam, từ khi chiến dịch quảng bá bắt đầu vào tháng 4.2026, Đà Nẵng vươn lên vị trí thứ hai về lượng tìm kiếm chủ động đối với các điểm du lịch Việt Nam trên Yandex, sau Nha Trang (Khánh Hòa). Trong giai đoạn tháng 1.2023-6.2026, lượng tìm kiếm về Đà Nẵng tăng 281%.

Trong năm 2026, các đường bay và chuyến bay charter kết nối Đà Nẵng với nhiều điểm đến tại Nga và CIS

Đáng chú ý, từ tháng 4-8.2026, Nga là thị trường mang lại nguồn truy cập lớn, chiếm 54-60% tổng số người dùng hoạt động. Du khách quan tâm đến điểm đến, tham quan, trải nghiệm, khách sạn, lễ hội - sự kiện và mua sắm. Đặc biệt, nhu cầu tìm kiếm không chỉ tập trung vào việc "đi đâu" mà còn là "ở đâu" và "trải nghiệm gì".

Thực tế khai thác của doanh nghiệp cũng cho thấy tiềm năng của dòng khách này. Bà Hoàng Thái Minh, đại diện Anex Việt Nam cho biết, trong mùa du lịch 2026 doanh nghiệp kết nối 21 thành phố từ thị trường Nga và CIS với các điểm đến trọng điểm tại Việt Nam, ước tính đưa khoảng 380.000 lượt khách Nga và CIS đến Việt Nam.

Riêng tại Đà Nẵng, sau 6 tháng khai thác kể từ tháng 4.2026, Anex Việt Nam ước tính đã đưa 57.000 lượt khách Nga và CIS đến thành phố. Hơn 80% du khách lựa chọn lưu trú tại các khách sạn 4-5 sao, thời gian lưu trú bình quân từ 10 đêm trở lên. Trong những tháng cao điểm, nhu cầu sử dụng phòng của Anex đạt khoảng 1.300 phòng mỗi ngày.

Những con số này cho thấy thị trường Nga và CIS không chỉ tạo sản lượng khách mà còn mang đến dòng khách có thời gian lưu trú dài và nhu cầu sử dụng dịch vụ lưu trú chất lượng cao.

Chuyển từ khai thác theo mùa sang dài hạn

Từ kết quả đạt được, Đà Nẵng đang hướng đến việc chuyển từ khai thác khách theo mùa sang xây dựng thị trường dài hạn. Thành phố xác định tiếp tục mở rộng quy mô, đồng thời tập trung vào dòng khách Nga và CIS lưu trú dài ngày, có khả năng chi tiêu cao và phù hợp với hệ sinh thái sản phẩm ngày càng đa dạng.

Các sản phẩm được định hướng kết hợp nghỉ dưỡng biển, chăm sóc sức khỏe, golf, ẩm thực, văn hóa - di sản, qua đó khuyến khích du khách ở lâu hơn, trải nghiệm nhiều hơn và gia tăng mức chi tiêu tại điểm đến.

Đối với mùa du lịch 2027, Anex Việt Nam dự kiến mở rộng quy mô khai thác tại Đà Nẵng, đặt mục tiêu phục vụ 98.000 lượt khách Nga và CIS, với nhu cầu sử dụng bình quân 2.800 phòng mỗi ngày. Mạng lưới đường bay dự kiến được mở rộng từ 17 thành phố thuộc thị trường Nga và CIS.

Trung tâm Xúc tiến du lịch Đà Nẵng cũng đặt mục tiêu năm 2027 tăng 30-40% lượng khách Nga và CIS so với năm 2026; mở rộng thị trường CIS, giảm phụ thuộc vào một vài điểm xuất phát đơn lẻ và từng bước chuyển đổi từ charter sang chuyến bay thường kỳ. Thành phố đồng thời hướng đến tăng thời gian lưu trú, mức chi tiêu bình quân, phát triển các sản phẩm golf, resort 5 sao, ẩm thực đặc trưng và tour thu - đông nhằm giảm tính mùa vụ.

Để hiện thực hóa mục tiêu, các doanh nghiệp được định hướng duy trì charter, nghiên cứu chuyến bay thường lệ, xây dựng tour 7-14 ngày và sản phẩm mùa thấp điểm; tăng cường FIT/OTA, KOL và bán trực tiếp. Trung tâm Xúc tiến du lịch tiếp tục kết nối hãng bay, lữ hành, khách sạn, điểm đến và các nền tảng OTA; duy trì thị trường Nga, mở rộng thị trường CIS, tổ chức MITT, famtrip, presstrip, workshop và đẩy mạnh digital/Yango.

Cùng với kết nối hàng không và sản phẩm, việc nâng cao năng lực phục vụ khách nói tiếng Nga cũng được đặt ra, trong đó có đào tạo nhân lực và phát triển dịch vụ, sản phẩm bằng tiếng Nga.

Với những tín hiệu tích cực trong năm 2026, thị trường Nga và CIS đang mở ra cơ hội để Đà Nẵng tiếp tục đa dạng hóa nguồn khách quốc tế. Từ nền tảng các đường bay charter, hoạt động xúc tiến và mạng lưới đối tác đã hình thành, thành phố hướng tới mở rộng sang nhiều quốc gia CIS, tăng kết nối hàng không, phát triển sản phẩm quanh năm và từng bước xây dựng dòng khách nói tiếng Nga trở thành một thị trường có đóng góp dài hạn cho du lịch Đà Nẵng và Việt Nam. ■

Khánh Hòa đón hơn 20,4 triệu lượt khách trong 9 tháng

Theo Sở VHTTDL Khánh Hòa, 9 tháng năm 2026, ước tính Khánh Hòa đón hơn 20,4 triệu lượt khách (trong đó có 9,3 triệu lượt khách lưu trú), tăng hơn 45,6% so với cùng kỳ năm trước, vượt 10,8% chỉ tiêu của năm. Trong đó, khách quốc tế ước đạt hơn 7,1 triệu lượt, tăng hơn 69% so với cùng kỳ năm trước, vượt 2,8% so với chỉ tiêu. Tổng doanh thu du lịch ước gần 68.000 tỷ đồng, tăng 21%, đạt 100% chỉ tiêu của năm. Công suất sử dụng phòng bình quân khoảng 65%.

Dự kiến quý IV, ngành Du lịch Khánh Hòa đón hơn 3,3 triệu lượt khách du lịch, tăng 39,8%, trong đó khách quốc tế đạt 2,25 triệu lượt, tăng 71,7%. Doanh thu du lịch quý IV dự kiến đạt hơn 12.300 tỷ đồng, tăng 13,1%. Cả năm 2026, Khánh Hòa dự kiến đón hơn 23,7 triệu lượt khách, tăng 44,8%, vượt 9,1% so với chỉ tiêu của năm; trong đó khách quốc tế hơn 9,4 triệu lượt, tăng hơn 69,6%. Doanh thu du lịch dự kiến đạt hơn 80.200 tỷ đồng, tăng 19,7%.

Để thúc đẩy du lịch tiếp tục tăng trưởng bền vững, Sở VHTTDL đang xây dựng kế hoạch phát triển thị trường khách quốc tế giai đoạn 2026 - 2030; triển khai các hoạt động xúc tiến, quảng bá và phối hợp phát triển các đường bay quốc tế đến Cảng Hàng không quốc tế Cam Ranh, góp phần mở rộng kết nối Khánh Hòa với các thị trường khách du lịch quốc tế trọng điểm.

Ngành cũng sẽ tham mưu xây dựng đề án phát triển du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh Khánh Hòa giai đoạn 2026 - 2030; tham mưu xây dựng Nghị quyết của HĐND tỉnh quy định một số chính sách hỗ trợ phát triển du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh Khánh Hòa giai đoạn 2026 - 2030. Bên cạnh đó, trình hồ sơ công nhận Khu du lịch quốc gia Bắc bán đảo Cam Ranh; tổ chức hội thảo quốc tế về du lịch tàu biển và hội thảo phát triển kinh tế đêm; tiếp tục triển khai Bộ tiêu chuẩn du lịch xanh tỉnh Khánh Hòa; trình UBND tỉnh quyết định công nhận cơ sở đạt tiêu chuẩn du lịch xanh tỉnh Khánh Hòa...

MINH LÝ

ĐỊNH HƯỚNG GIỚI TRẺ SỐNG CÓ VĂN HÓA VÀ TRÁCH NHIỆM:

Đừng để tiếng nói bị cuốn vào "đám đông" trên mạng

● THANH MAI

Từ một nơi để trút bỏ những ấm ức trong gia đình, mạng xã hội có thể nhanh chóng trở thành không gian cộng hưởng cảm xúc. Sự bùng nổ của hội nhóm "Con ghét bố mẹ" cho thấy nhu cầu được bày tỏ của trẻ, đồng thời cũng bộc lộ những khoảng trống trong việc bảo vệ, định hướng các em trên không gian số, để tiếng nói của trẻ không bị cuốn theo tâm lý đám đông.

Trẻ có quyền lên tiếng, nhưng phải đúng cách

Hội nhóm "Con ghét bố mẹ" trên Facebook đang tăng thành viên với tốc độ nhanh chóng, từ khoảng 40.000 người ngày 28.9 lên hơn 261.000 người vào sáng 1.10.

PGS.TS Trần Thành Nam (Hiệu trưởng Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội) nhận định, ngay từ tên gọi "Con ghét bố mẹ", hội nhóm đã mang sắc thái tiêu cực, gây sốc, dễ kích thích tò mò và tập hợp những người đang có bất đồng, tổn thương hoặc bức xúc trong quan hệ gia đình. Khi những cảm xúc ấy được chia sẻ trong cùng một cộng đồng, chúng có thể cộng hưởng, tác động lẫn nhau. Đáng lưu ý, trong nhóm có nhiều trẻ em, lứa tuổi đang hình thành nhận thức và khả năng tự điều chỉnh cảm xúc. Việc thường xuyên tiếp xúc với những chia sẻ, bình luận cực đoan, kích động có thể khiến trẻ bị cuốn theo tâm lý đám đông. Một cảm xúc nhất thời, nếu liên tục được bênh vực và củng cố, có thể dần trở thành cách nhìn tiêu cực hơn về mâu thuẫn gia đình.

Tuy nhiên, nhìn nhận hiện tượng này cũng không thể bỏ qua quyền trẻ em và quyền được bày tỏ ý kiến. Theo TS, Luật sư Đặng Văn Cường, Ủy viên Ban Chấp hành Hội Bảo vệ quyền trẻ em Việt Nam, pháp luật bảo vệ quyền tự do ngôn luận, quyền tiếp cận thông tin và bày tỏ ý kiến của mỗi cá nhân. Với trẻ em, quyền này cần được tôn trọng, bảo đảm phù hợp với độ tuổi và mức độ trưởng thành. Luật Trẻ em năm 2016 quy định trẻ em có quyền tiếp cận thông tin phù hợp với sự phát triển, đồng thời được bày tỏ ý kiến, nguyện vọng về những vấn đề mình quan tâm.

Nhưng quyền bày tỏ ý kiến không đồng nghĩa với quyền xâm phạm người khác. Một người có thể nói "tôi không đồng tình với cách cha mẹ đối xử với tôi", kể lại những tổn thương mình từng trải qua, nhưng không vì thế được phép công khai số điện thoại, địa chỉ, hình ảnh riêng tư; bịa đặt, vu khống hoặc xúc phạm nghiêm trọng danh dự, nhân phẩm của người khác. Điều 34 và Điều 38 Bộ luật Dân sự năm 2015 quy định về quyền được bảo vệ danh dự, nhân phẩm, uy tín, đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình. Từ ngày 1.1.2026, Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân số 91/2025/QH15 có hiệu lực, bổ sung khuôn khổ pháp lý đối với việc xử lý dữ liệu cá nhân.

Đằng sau hiện tượng này cũng có thể là khoảng trống đối thoại giữa các thế hệ. Bà Nguyễn Thị Huyền, Trưởng nhóm Thanh thiếu niên, UNFPA tại Việt Nam cho rằng, những phản ứng gay gắt của giới trẻ có thể bắt nguồn từ cách các thành viên trong gia đình tương tác với nhau. Ở một số gia đình, quan niệm con cái phải nghe lời người lớn khiến trẻ thiếu không gian bày tỏ chính kiến. Khi tiếng nói không được đón nhận, cảm xúc dễ bị dồn nén. Cùng với đó là áp lực thành tích, những kỳ vọng hoặc mong muốn người lớn áp đặt lên con, trong khi chưa thực sự thấu hiểu nhu cầu của trẻ. Khi những cảm xúc ấy thiếu nơi để chia sẻ, mạng xã hội dễ trở thành "khoảng không" để trẻ giải tỏa, nhất là khi có thể sử dụng tên giả hoặc ẩn danh. Ở đó, các em tìm thấy sự đồng cảm từ những người cùng hoàn cảnh. Khi gia đình thiếu đối thoại và các kênh hỗ trợ phù hợp còn hạn chế, mạng xã hội càng dễ trở thành nơi trẻ tìm kiếm sự lắng nghe.

Bảo vệ trẻ bằng đối thoại và lắng nghe

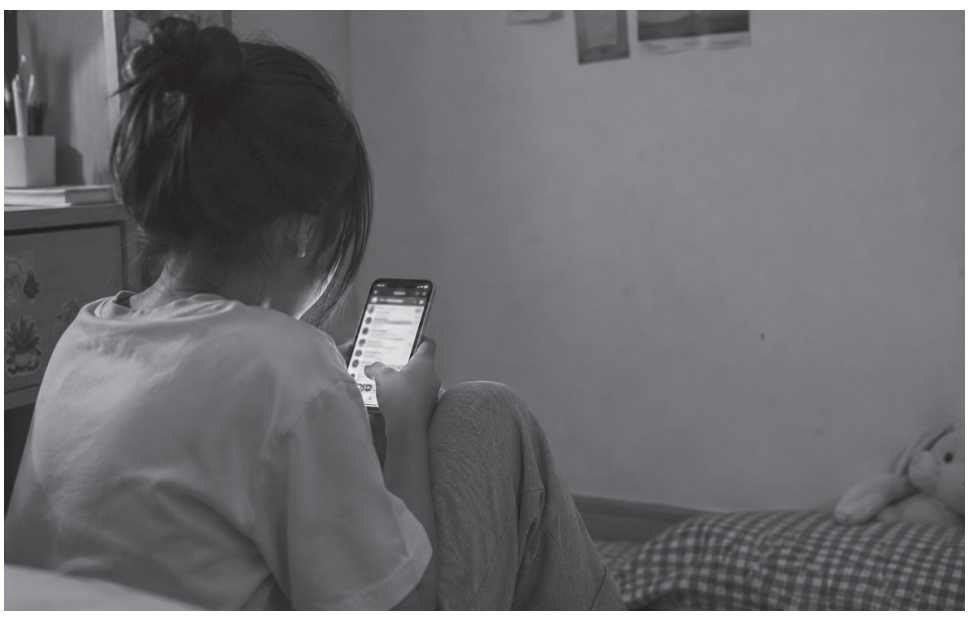
Một xã hội văn minh cần bảo đảm trẻ em được quyền lên tiếng về những gì mình đang trải qua, đồng thời được hướng dẫn cách bày tỏ phù hợp và có trách nhiệm. Để làm được điều đó, đòi hỏi sự đồng hành của gia đình, nhà trường, cộng đồng, cơ quan chức năng và các nền tảng số.

Theo TS, Luật sư Đặng Văn Cường, trước hết pháp luật phải được thực thi nghiêm minh. Những hành vi làm nhục, vu khống, xâm phạm đời tư, dữ liệu cá nhân, kích động bạo lực hoặc xâm hại trẻ em trên không gian mạng phải được phát hiện, ngăn chặn và xử lý phù hợp với tính chất, mức độ vi phạm. Quyền bày tỏ không thể trở thành lý do để hợp thức hóa hành vi xâm phạm quyền và lợi ích hợp pháp của người khác. Cùng với hành lang pháp lý, trẻ nên có những không gian an toàn để chia sẻ và tìm kiếm sự trợ giúp. Các em cần được trang bị kỹ năng nhận diện, điều tiết cảm xúc, diễn đạt sự bất đồng, giải quyết xung đột và chịu trách nhiệm với những gì mình đăng tải. Khi trẻ có nơi để nói, có người biết lắng nghe và có kênh hỗ trợ đáng tin cậy, mạng xã hội sẽ bớt trở thành nơi giải tỏa duy nhất.

Ở góc độ môi trường số, PGS.TS Trần Thành Nam cho rằng, người khởi tạo và quản trị cộng đồng trên mạng phải ý thức rõ trách nhiệm với không gian mình tạo ra. Mỗi cộng đồng cần có chuẩn mực ứng xử, nguyên tắc hoạt động và cơ chế quản lý nội dung ngay từ đầu, nhất là những nhóm có đông trẻ em tham gia. Các nền tảng cũng phải tăng cường nhận diện, rà soát và xử lý nội dung thù ghét, kích động, xâm phạm quyền riêng tư hoặc gây nguy cơ cho trẻ; đồng thời đưa ra cảnh báo và biện pháp can thiệp phù hợp khi phát hiện hội nhóm có dấu hiệu bất thường.

Còn bà Nguyễn Thị Huyền bày tỏ, nhà trường, cộng đồng và các cơ quan chức năng phải nhạy bén trước những thay đổi bất thường của trẻ, như sử dụng mạng quá mức, thu mình, tâm trạng bất ổn… để chủ động phát hiện và hỗ trợ các em. Khi trẻ chia sẻ, người lớn cần lắng nghe, tin lời trẻ và tránh đổ lỗi. Nếu nghi ngờ trẻ bị bạo lực, xâm hại hoặc đang gặp nguy hiểm, có thể liên hệ Tổng đài điện thoại quốc gia bảo vệ trẻ em 111 hoặc Tổng đài điện thoại quốc gia về Phòng, chống bạo lực gia đình 117. Trường hợp nguy hiểm trước mắt, cần báo ngay cho công an qua số 113.

Lắng nghe trẻ là tôn trọng cảm xúc và tiếng nói của các em, đồng thời hướng dẫn cách bày tỏ phù hợp, có trách nhiệm. Bảo vệ trẻ cũng là tạo ra những không gian an toàn để các em được nói, được lắng nghe và được đồng hành, thay vì để tiếng nói ấy bị cuốn theo những tác động tiêu cực của đám đông trên mạng. ■

Trẻ em cần được lắng nghe, tôn trọng và hướng dẫn cách bày tỏ cảm xúc phù hợp, có trách nhiệm trên môi trường mạng **Ảnh: AI**

Phát triển các mô hình outlet tại Việt Nam

Bộ Công Thương vừa ban hành Quyết định phê duyệt Đề án "Phát triển các mô hình outlet tại Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045". Đề án hướng tới phát triển các mô hình outlet theo hướng hiện đại, minh bạch, có kiểm soát, trở thành điểm đến mua sắm - du lịch - trải nghiệm có sức cạnh tranh trong khu vực.

Mục tiêu của Đề án hướng phát triển các mô hình outlet nhằm kích cầu tiêu dùng, phát triển du lịch - thương mại - dịch vụ, nâng cao năng lực cạnh tranh của thị trường bán lẻ Việt Nam; góp phần thực hiện mục tiêu tăng trưởng kinh tế nhanh, bền vững, đóng góp vào mục tiêu tăng trưởng hai con số trong giai đoạn 2026 - 2030. Các mô hình outlet được phát triển theo hướng hiện đại, minh bạch, có kiểm soát, phù hợp với thông lệ quốc tế; đồng thời bảo đảm hiệu lực quản lý nhà nước về thương mại, phòng chống buôn lậu, gian lận thương mại và hàng giả. Cùng với đó, phát triển các mô hình outlet theo vùng kinh tế, trở thành điểm đến mua sắm - du lịch - trải nghiệm có sức cạnh tranh trong khu vực. Hoàn thiện thể chế, chính sách để các mô hình outlet vận hành ổn định, đóng góp tích cực cho tăng trưởng thương mại nội địa và nền kinh tế.

Mục tiêu cụ thể đến năm 2030, hình thành ít nhất một mô hình outlet tại Việt Nam. Đến năm 2030, tích hợp định hướng phát triển outlet vào các quy hoạch và kế hoạch phát triển của địa phương có tiềm năng; hoàn thiện khung pháp lý về quản lý và phát triển các mô hình outlet. Giai đoạn 2030 - 2045, phát triển mô hình outlet tại ba khu vực Bắc, Trung, Nam, mỗi khu vực có ít nhất một mô hình outlet. Đến năm 2030, tập huấn nâng cao năng lực cho ít nhất 5.000 cán bộ, công chức, doanh nghiệp liên quan đến việc quản lý, vận hành phát triển mô hình outlet. Phấn đấu tỷ lệ hàng hóa, sản phẩm Việt Nam đạt tối thiểu 30% - 40% tại các mô hình outlet thí điểm. Đến năm 2030, hình thành ít nhất 10 nhóm sản phẩm "quà tặng quốc gia" kinh doanh trong mô hình outlet, ưu tiên các sản phẩm thương hiệu quốc gia, OCOP 5 sao, sản phẩm công nghiệp nông thôn tiêu biểu, sản phẩm hàng Việt tiên phong… **L.HƯƠNG**

KHAI MẠC LỄ HỘI VĂN HÓA THẾ GIỚI TẠI HÀ NỘI LẦN THỨ HAI:

Hội tụ để thấu hiểu, kết nối để cùng phát triển

● XUÂN TRƯỜNG – ĐÌNH TOÁN; ảnh: TR.HUẤN

Tối qua 1.10 tại Khu di sản văn hóa thế giới Hoàng thành Thăng Long, Lễ hội Văn hóa thế giới tại Hà Nội lần thứ hai với chủ đề "Hội tụ di sản – Kết nối tương lai" đã chính thức mở màn bằng Lễ khai mạc rực rỡ sắc màu, nơi những thanh âm của di sản văn hóa Việt Nam hòa cùng sắc màu văn hóa quốc tế.

Lễ hội do Bộ VHTTDL, Bộ Ngoại giao và UBND TP Hà Nội tổ chức, diễn ra vào đúng dịp kỷ niệm 50 năm Việt Nam gia nhập UNESCO. Dự chương trình có Bí thư Trung ương Đảng, Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà; Ủy viên BCH Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ VHTTDL Lâm Thị Phương Thanh; Ủy viên BCH Trung ương Đảng, Chủ tịch UBND TP Hà Nội Vũ Đại Thắng; ông Lazare Eloundou Assomo, Giám đốc Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO. Cùng dự có các lãnh đạo, nguyên lãnh đạo Đảng, Nhà nước, lãnh đạo các Ban, Bộ, ngành Trung ương và TP Hà Nội; các vị đại sứ, đại diện các cơ quan ngoại giao, các tổ chức quốc tế, các đoàn nghệ thuật Việt Nam và quốc tế.

Các đại biểu thực hiện nghi thức khai mạc Lễ hội

Không đường biên giới nào có thể ngăn cách sự đồng cảm và khát vọng hòa bình

Phát biểu tại Lễ khai mạc, Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà nêu rõ, di sản văn hóa là ký ức của mỗi dân tộc, là kết tinh của trí tuệ, lao động và sáng tạo qua hàng nghìn năm lịch sử. Nhưng di sản văn hóa không chỉ thuộc về quá khứ, các giá trị di sản hiện diện trong hiện tại và là nguồn lực quan trọng để kiến tạo tương lai. Mỗi quốc gia, mỗi dân tộc đều có những di sản văn hóa riêng; nhưng khi cùng hội tụ sẽ hòa quyện, tạo nên sự đa dạng về các giá trị biểu đạt văn hóa, làm giàu thêm kho tàng văn minh nhân loại.

Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà và các đại biểu dự Lễ khai mạc

Từ những làn điệu dân ca, những điệu múa, âm nhạc, nghệ thuật trình diễn dân gian; từ trang phục, ẩm thực, nghề thủ công truyền thống; đến những di tích, danh thắng, lễ hội và tri thức dân gian… tất cả đều kể những câu chuyện về con người, về văn hóa, quê hương, về khát vọng sống và những giá trị mà các thế hệ muốn trao truyền cho tương lai. Bởi vậy, hội tụ di sản chính là hội tụ con người; hội tụ văn hóa chính là hội tụ những giá trị chung của nhân loại. "Và Hà Nội hôm nay chính là một không gian như thế. Một Hà Nội nghìn năm văn hiến nhưng luôn vận động, đổi mới; một Hà Nội lưu giữ, lắng đọng chiều sâu lịch sử nhưng không ngừng mở rộng cánh cửa hội nhập; một Hà Nội truyền thống nhưng cũng là một Thủ đô văn hiến, năng động, sáng tạo đầy khát vọng hướng tới tương lai, vươn tầm thời đại", Phó Thủ tướng bày tỏ.

Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà nhấn mạnh, Lễ hội Văn hóa Thế giới lần thứ hai nhận được sự tham gia của 50 quốc gia và tổ chức quốc tế với quy mô, nội dung và hình thức trải nghiệm phong phú. Đây là nhịp cầu vun đắp tình hữu nghị, sự thấu hiểu và lòng tin giữa các dân tộc để cùng nhau kiến tạo một thế giới hòa bình, nhân văn và phát triển bền vững của nhân loại; với sức mạnh kỳ diệu của văn hóa, kết nối con người với con người, vượt qua mọi khoảng cách và khác biệt để không một đường biên giới nào có thể ngăn cách sự đồng cảm chia sẻ và khát vọng hòa bình. Phó Thủ tướng mong muốn lễ hội không chỉ để lại những ấn tượng đẹp, mà quan trọng hơn, lan tỏa những giá trị bền vững và truyền đi ba thông điệp: Một là, hội tụ để cùng nhau thấu hiểu, kết nối để cùng nhau phát triển. Hai là, trân trọng gìn giữ di sản để trao truyền; sáng tạo để làm giàu thêm giá trị di sản mỗi quốc gia và toàn cầu. Ba là, từ lễ hội kiến tạo một không gian văn hóa quốc tế, nơi thế giới đến với Việt Nam và Việt Nam đến gần hơn với thế giới; để cùng nhau kết nối văn hóa, hiểu nhau hơn và trên tất cả là cùng nhau xây dựng một thế giới hòa bình, nhân văn, thịnh vượng và phát triển bền vững.

"Chúng tôi mong muốn lễ hội sẽ trở thành điểm hẹn thường xuyên của văn hóa thế giới; một không gian đối thoại, sáng tạo và hợp tác văn hóa quốc tế; nơi các giá trị di sản được hội tụ, lan tỏa và cùng nhau kiến tạo tương lai", Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà bày tỏ.

"Lễ hội không chỉ để lại những ấn tượng đẹp, mà quan trọng hơn, lan tỏa những giá trị bền vững và truyền đi ba thông điệp: Một là, hội tụ để cùng nhau thấu hiểu, kết nối để cùng nhau phát triển. Hai là, trân trọng gìn giữ di sản để trao truyền; sáng tạo để làm giàu thêm giá trị di sản mỗi quốc gia và toàn cầu.

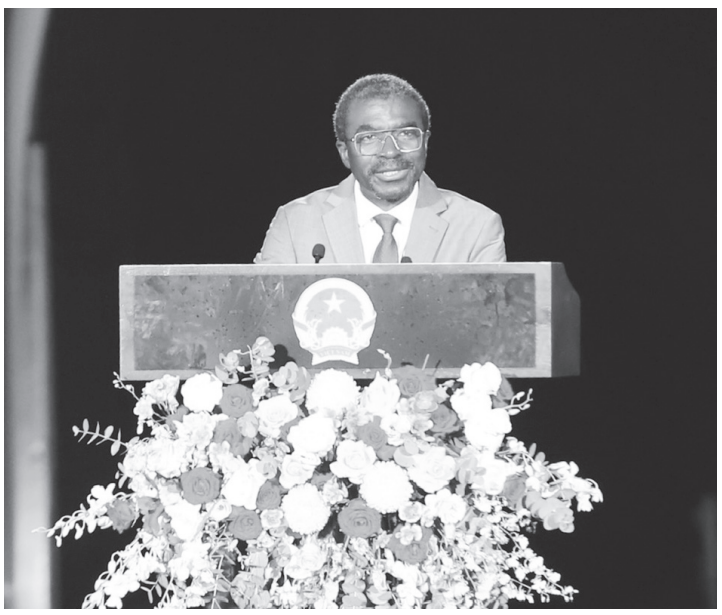
Ba là, từ lễ hội kiến tạo một không gian văn hóa quốc tế, nơi thế giới đến với Việt Nam và Việt Nam đến gần hơn với thế giới; để cùng nhau kết nối văn hóa, hiểu nhau hơn và trên tất cả là cùng nhau xây dựng một thế giới hòa bình, nhân văn, thịnh vượng và phát triển bền vững."

(Phó Thủ tướng PHẠM THỊ THANH TRÀ)

"Một lễ hội như thế này mang đến điều mà các cuộc đối thoại chính sách thuần túy không thể làm được: Cơ hội để trải nghiệm trực tiếp một nền văn hóa khác thông qua âm nhạc, những câu chuyện, nghệ thuật thủ công và cách nền văn hóa đó hiện diện trong đời sống.

Những tiếp xúc này có thể chuyển biến góc nhìn, mở ra những cuộc đối thoại mới và nhắc nhở chúng ta về một điều dễ bị lãng quên trong các nghị trường: Rằng đằng sau mỗi truyền thống di sản là một cộng đồng sống động cùng những bài học giá trị dành cho chúng ta."

(Ông LAZARE ELOUNDOU ASSOMO, Giám đốc Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO)

Văn hóa là nguồn cảm hứng cho sự sáng tạo, đối thoại và thấu hiểu

Phát biểu tại lễ khai mạc, ông Lazare Eloundou Assomo, Giám đốc Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO nhấn mạnh, chủ đề của Lễ hội, "Hội tụ Di sản - Kết nối tương lai", đã nói lên trực tiếp niềm tin sâu sắc nhất của UNESCO, vốn bắt nguồn từ sứ mệnh nền tảng là xây dựng hòa bình trong tâm trí của mỗi người: Đó là sự đa dạng văn hóa chính là nguồn cảm hứng cho sự sáng tạo, đối thoại và thấu hiểu lẫn nhau mà thế giới đang rất cần, đặc biệt là trong giai đoạn đầy biến động bị bủa vây bởi chiến tranh và biến đổi khí hậu như hiện nay. Việc 50 quốc gia cùng hội tụ tại đây, mang đến những nét tinh túy nhất trong bản sắc và biểu đạt văn hóa của mình, cùng chia sẻ niềm vui chung trong hòa bình, chính là một hành động đầy ý nghĩa để phụng sự cho sứ mệnh đó.

Giám đốc Trung tâm Di sản Thế giới UNESCO khẳng định, không có không gian nào để tổ chức lễ hội thích hợp hơn Hoàng thành Thăng Long, một di tích nơi các tầng lớp khảo cổ trải dài qua hơn một thiên niên kỷ phản ánh tiến trình liên tục của đời sống chính trị và văn hóa. Trong bốn ngày tới, 45 không gian văn hóa, 35 truyền thống ẩm thực, 20 đoàn nghệ thuật biểu diễn quốc tế, cùng các chương trình chiếu phim và trình diễn thời trang từ khắp nơi trên thế giới sẽ thổi hồn vào khu di tích cổ kính này theo cách mà những người đặt nền móng kiến tạo nên nó chưa bao giờ hình dung tới. Tôn vinh văn hóa thế giới ngay tại nơi đại diện cho hành trình sáng tạo bền bỉ của một nền văn minh chính là một tuyên ngôn mạnh mẽ về ý nghĩa của di sản.

Theo ông Lazare Eloundou Assomo, một lễ hội như thế này mang đến điều mà các cuộc đối thoại chính sách thuần túy không thể làm được: Cơ hội để trải nghiệm trực tiếp một nền văn hóa khác thông qua âm nhạc, những câu chuyện, nghệ thuật thủ công và cách nền văn hóa đó hiện diện trong đời sống. Những tiếp xúc này có thể chuyển biến góc nhìn, mở ra những cuộc đối thoại mới và nhắc nhở chúng ta về một điều dễ bị lãng quên trong các nghị trường: Rằng đằng sau mỗi truyền thống di sản là một cộng đồng sống động cùng những bài học giá trị dành cho chúng ta.

Từ cội nguồn di sản đến nhịp cầu văn hóa năm châu

Ngay sau phần lễ, chương trình nghệ thuật khai mạc Lễ hội Văn hóa thế giới tại Hà Nội lần thứ hai đã diễn ra, mở ra hành trình khám phá từ chiều sâu cội nguồn di sản văn hóa Việt Nam đến không gian giao lưu quốc tế. Trong đó, di sản giữ vai trò nền tảng, nghệ thuật đương đại tạo nên nhịp kết nối với công chúng hôm nay.

Chương trình đưa khán giả đến với những sắc màu văn hóa được hình thành qua lịch sử, đời sống và bản sắc của cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Hoạt cảnh *Lời ru của mẹ*, liên khúc dân ca ba miền cùng những tiết mục Nhã nhạc cung đình Huế, *Bài ca đất phương Nam*, Quan họ Bắc Ninh tạo nên bức tranh nghệ thuật giàu bản sắc, trong đó mỗi loại hình mang một âm sắc và câu chuyện riêng. Từ không gian văn hóa Việt Nam, chương trình mở rộng sang chủ đề *Năm châu hội tụ*, với sự tham gia của các đoàn nghệ thuật quốc tế đến từ Trung Quốc, Indonesia, Israel, Azerbaijan, Lào, Ukraine, Hàn Quốc... Mỗi tiết mục mang theo màu sắc văn hóa, âm nhạc và phong cách biểu diễn khác nhau, góp phần tạo nên không gian giao lưu đa dạng, nơi các giá trị văn hóa được giới thiệu, chia sẻ và tiếp nhận trong tinh thần tôn trọng sự khác biệt.

Bên cạnh các giá trị văn hóa truyền thống, chương trình kết hợp nhịp điệu trẻ trung với sự kết hợp giữa chất liệu dân gian và rap, hip-hop, EDM. Các nghệ sĩ Hòa Minzy, Đức Phúc, Trúc Nhân, Hà Myo, Hoàng Bách... mang đến những cách thể hiện mới, cho thấy khả năng kết nối của văn hóa truyền thống với đời sống nghệ thuật đương đại. Sự đan xen giữa truyền thống, giao lưu quốc tế và sáng tạo trẻ giúp chương trình tạo nên mạch nghệ thuật xuyên suốt, từ nhận diện cội nguồn đến mở rộng kết nối, hướng tới một không gian văn hóa năng động, cởi mở và giàu sức sống. Sự hiện diện của các nghệ sĩ, đoàn nghệ thuật quốc tế cũng góp phần mở rộng ý nghĩa của đêm khai mạc.

Từ một đêm nghệ thuật mở màn rực rỡ, Lễ hội tiếp tục mở rộng thành không gian gặp gỡ, chia sẻ và trải nghiệm văn hóa, nơi những giá trị khác biệt cùng hiện diện, tương tác và tạo nên sức sống chung của một sự kiện văn hóa quốc tế tại Hà Nội. Diễn ra trong bốn ngày, lễ hội mở ra cơ hội để người dân Việt Nam và du khách tiếp cận những sắc màu văn hóa khác nhau, đồng thời đưa hình ảnh, di sản và con người Việt Nam đến gần hơn với bạn bè quốc tế. Quan trọng hơn, sự kiện được kỳ vọng tạo thêm những kết nối bền vững giữa các quốc gia, góp phần thúc đẩy giao lưu nhân dân, tăng cường hiểu biết và làm sâu sắc thêm những giá trị chung của văn hóa nhân loại. ■

Chương trình nghệ thuật tại Lễ hội

"CƠN LỐC" PHIM

Theo dấu dòng tiền

● HOÀNG HƯƠNG

Mỗi tập phim chỉ dài vài phút, được đăng miễn phí rồi dừng đúng lúc cao trào, kèm lời mời bấm theo dõi hoặc truy cập đường dẫn để "xem trọn bộ". Đằng sau cách phổ biến tưởng như đơn giản ấy là một "cỗ máy kiếm tiền" nhiều tầng: Lượt xem tạo doanh thu quảng cáo, kéo folow, dẫn lưu lượng truy cập hoặc khiến người xem trả tiền để xem tiếp, trong khi AI tiếp tục hạ chi phí sản xuất xuống thấp.

Kỹ nghệ "nuôi kênh"

Trong một bài đăng phim ngắn bằng tiếng Trung trên Facebook, ngay phía trên khung hình là hai đường dẫn kèm lời mời "xem ngay", "xem trọn bộ". Người đăng đồng thời nhắc khán giả bấm thích và theo dõi trang. Bộ phim không có tên đầy đủ, không thể hiện thông tin về đơn vị phổ biến, bản quyền hay phân loại, trong khi lối dẫn sang website bên ngoài lại được đặt ở vị trí dễ thấy nhất.

Phim thường được chia thành nhiều tập, mỗi tập chỉ kéo dài vài phút. Những phần đầu được đưa lên mạng xã hội rồi dừng đúng lúc thân phận sắp được hé lộ, cuộc trả thù vừa bắt đầu hoặc nhân vật chính đứng trước một biến cố mới. Muốn biết chuyện gì xảy ra tiếp theo, khán giả phải tìm các tập sau, vào trang cá nhân hoặc truy cập địa chỉ được gắn kèm.

Cùng một bộ phim có thể xuất hiện dưới nhiều tên tiếng Việt khác nhau, thậm chí các phần cũng không được đăng theo đúng thứ tự. Có tài khoản chỉ chọn những đoạn cao trào, có nơi xen phim với nhiều loại nội dung khác. Việc chia nhỏ một bộ phim thành nhiều bài đăng vừa tạo thêm cơ hội có lượt xem, vừa khiến khán giả phải lần theo danh sách video hoặc quay lại tài khoản để tìm phần tiếp theo.

Mỗi lần người dùng dừng lại lâu hơn, để lại bình luận hỏi tập sau hay tiếp tục truy cập vào trang đăng phim, tài khoản lại có thêm tương tác. Khi mô típ cho thấy khả năng thu hút, những bộ phim có xung đột và cao trào tương tự nhanh chóng được đưa lên để giữ chân khán giả. Bởi vậy, kênh không sống nhờ một bộ phim riêng lẻ mà được "nuôi" bằng dòng nội dung liên tục, được lựa chọn theo phản ứng của người xem.

Từ đây, lượng tương tác tích lũy bắt đầu tạo ra giá trị. Người xem tình cờ có thể trở thành người theo dõi thường xuyên; những nội dung đăng sau nhờ đó có cơ hội tiếp cận rộng hơn. Tài khoản cũng có thể tận dụng cộng đồng đã hình thành để đăng quảng cáo, giới thiệu sản phẩm hoặc tiếp tục dẫn người dùng sang các nền tảng khác.

Lời mời "xem trọn bộ" chính là nấc khai thác tiếp theo. Khi được dẫn khỏi mạng xã hội, người dùng có thể gặp quảng cáo, được yêu cầu đăng nhập, tải ứng dụng, mua xu hoặc trả tiền để mở khóa các tập phim.

Nhìn rộng hơn, việc một bộ phim được lồng tiếng Việt, chia nhỏ, đăng lặp lại trên nhiều tài khoản và gắn với những lời kêu gọi tương tác cho thấy đây không còn đơn thuần là hoạt động chia sẻ nội dung. Mỗi phần phim đều có thể góp thêm lượt xem, mở rộng tệp người theo dõi và đưa người dùng sâu hơn vào hệ sinh thái dịch vụ phía sau. Một cú nhấp chuột chưa chắc lập tức tạo ra doanh thu, nhưng khi lượng người xem đủ lớn, chính sự chú ý và thói quen quay lại của họ trở thành nguồn lực có thể khai thác thương mại.

Tài khoản đăng phim ngắn kèm lời mời theo dõi và các đường dẫn tới website "xem trọn bộ" Ảnh chụp màn hình

Dòng tiền tỉ USD

Theo số liệu do Hiệp hội Dịch vụ chương trình nghe nhìn trực tuyến Trung Quốc công bố, năm 2025, nước này có gần 700 triệu người sử dụng dịch vụ phim ngắn; quy mô thị trường vượt 100 tỉ nhân dân tệ, gần gấp đôi năm 2024. Đây là con số của toàn bộ thị trường phim ngắn, không chỉ riêng sản phẩm sử dụng AI, nhưng đủ cho thấy loại hình từng được xem là nội dung giải trí "ăn nhanh" đã phát triển thành một ngành kinh doanh quy mô lớn.

Ở thị trường quốc tế, báo cáo của Sensor Tower ước tính doanh thu mua hàng trong các ứng dụng phim ngắn đạt gần 700 triệu USD trong quý I năm 2025. Riêng tại Mỹ, con số này xấp xỉ 350 triệu USD, chiếm gần một nửa tổng doanh thu toàn cầu. ReelShort đạt khoảng 130 triệu USD, còn DramaBox khoảng 120 triệu USD trong cùng quý.

Đáng chú ý, Sensor Tower cho biết số liệu trên mới tính các khoản mua hàng qua App Store và Google Play, chưa bao gồm tiền quảng cáo, thanh toán trực tiếp trên website và doanh thu từ các kho ứng dụng Android của bên thứ ba. Vì thế, gần 700 triệu USD mới chỉ phản ánh một phần quy mô dòng tiền đang chảy qua thị trường này.

Cách thu tiền phổ biến là cho khán giả xem miễn phí những tập đầu. Đúng lúc câu chuyện bước vào cao trào, người xem phải dùng "xu" để mở khóa tập tiếp theo, mua gói thuê bao hoặc xem quảng cáo để tiếp tục. ReelShort và DramaBox đều cung cấp nhiều lựa chọn như mua xu, đăng ký thuê bao, hoàn thành nhiệm vụ hay xem quảng cáo để nhận thưởng.

Nhìn từ phía người dùng, đó là những cách tiếp cận nội dung khác nhau. Nhưng với bên vận hành, mỗi hành vi đều có thể tạo ra giá trị: Người mua xu hoặc thuê bao đem lại nguồn thu trực tiếp; người xem quảng cáo mang lại tiền từ nhà quảng cáo; còn đăng nhập, nhận thưởng và thực hiện nhiệm vụ giúp giữ người dùng quay lại ứng dụng thường xuyên hơn.

Những con số hàng trăm triệu USD nói trên là doanh thu, không phải lợi nhuận. Nhà sản xuất và nền tảng vẫn phải chi cho làm phim, mua bản quyền, quảng bá, vận hành, dịch thuật và chia sẻ doanh thu với các bên trung gian. Tuy nhiên, một biến số đang thay đổi rất nhanh bài toán này là AI.

Một lượt xem có thể tạo ra bao nhiêu tầng doanh thu?

Phim ngắn được đăng miễn phí không đồng nghĩa với việc không tạo ra giá trị kinh tế. Một lượt xem có thể mở đầu cho nhiều tầng doanh thu: Quảng cáo trên nền tảng, tăng lượng folow, dẫn người dùng sang website hoặc ứng dụng, rồi chuyển thành mua xu, thuê bao hay những hình thức trả tiền để xem tiếp.

Quy mô thị trường cho thấy sức hút của mô hình này. Năm 2025, Trung Quốc có gần 700 triệu người sử dụng dịch vụ phim ngắn, quy mô thị trường vượt 100 tỉ nhân dân tệ. Trong quý I năm 2025, doanh thu mua hàng trong các ứng dụng phim ngắn trên toàn cầu đạt gần 700 triệu USD, chưa tính quảng cáo và các khoản thanh toán ngoài App Store, Google Play.

Trong khi khả năng kiếm tiền ngày càng mở rộng, AI lại kéo mạnh chi phí sản xuất xuống. Chỉ trong nửa đầu năm 2026, giá chào sản xuất phim ngắn AI tiêu chuẩn tại Trung Quốc được ghi nhận giảm hơn 90%. Chi phí thấp, tốc độ làm phim nhanh khiến việc sản xuất, thử nghiệm và thay thế nội dung có thể diễn ra liên tục. Vì thế, phía sau những tập phim vài phút tưởng như miễn phí là một chuỗi khai thác thương mại được tổ chức ngày càng chặt chẽ.

AI kéo giá thành xuống thấp

Theo số liệu được công bố trên CCTV Tài chính, chỉ trong nửa đầu năm 2026, giá chào sản xuất phim ngắn AI tiêu chuẩn tại Trung Quốc đã giảm từ khoảng 5.000 nhân dân tệ xuống còn vài trăm nhân dân tệ mỗi phút. Mức giảm hơn 90% cho thấy cạnh tranh đang diễn ra quyết liệt khi ngày càng nhiều doanh nghiệp và nhóm sản xuất tham gia thị trường. Những dự án đặt hàng riêng, đòi hỏi chất lượng cao vẫn có mức giá lớn hơn nhiều, nhưng mặt bằng chi phí của phân khúc phổ thông đã hạ rất nhanh.

Khoảng cách giữa các dòng sản phẩm cũng khá lớn. Theo thông tin từ một số đơn vị sản xuất được dẫn tại hội nghị về ngành phim ngắn ở Thượng Hải cuối năm 2025, dòng hoạt họa đơn giản sử dụng hình ảnh biểu cảm có thể chỉ tốn từ 50 đến 150 nhân dân tệ mỗi phút; phim hoạt họa AI phổ biến ở mức 1.000-3.000 nhân dân tệ mỗi phút; còn phim AI mô phỏng người thật có thể lên tới 10.000 nhân dân tệ mỗi phút hoặc cao hơn.

Ở một số dòng hoạt họa AI đơn giản, chi phí cho cả bộ phim chỉ khoảng 20.000-30.000 nhân dân tệ, trong khi tỷ suất lợi nhuận ròng được ghi nhận có thể vượt 50%. Đây chỉ là dữ liệu của một nhóm sản phẩm cụ thể, không đại diện cho toàn bộ thị trường, nhưng phần nào lý giải sức hút của lĩnh vực này đối với các nhà sản xuất.

Khi quy trình được rút ngắn, một ê kíp sáu người có thể hoàn thành một bộ phim trong khoảng ba ngày rồi nhanh chóng đưa lên nền tảng. Chi phí thấp và tốc độ sản xuất nhanh cho phép các đơn vị liên tục thử nghiệm sản phẩm mới, sau đó tập trung quảng bá những phim bắt đầu cho thấy khả năng hút người xem. Một số ít tác phẩm thành công có thể mang lại nguồn thu đáng kể, trong khi những sản phẩm kém hiệu quả nhanh chóng được thay thế.

AI vì thế đã giúp hạ giá thành đồng thời thay đổi cả cách sản xuất phim ngắn: Giảm chi phí thử nghiệm, rút ngắn thời gian thực hiện, đồng thời tăng tốc các khâu dịch thuật và lồng tiếng. Khi một mô típ chứng minh được sức hút, nhà sản xuất có thể nhanh chóng phát triển thêm những câu chuyện tương tự thay vì phải bắt đầu lại từ đầu theo quy trình truyền thống.

Khả năng kiếm tiền được mở rộng trong khi chi phí làm nội dung tiếp tục giảm, "cỗ máy" phim ngắn càng có điều kiện vận hành nhanh hơn và với quy mô lớn hơn. Trong bối cảnh đó, nếu hoạt động phổ biến phim không phép không được kiểm soát hiệu quả, lợi ích kinh tế vẫn có thể trở thành động lực để các tài khoản, website và ứng dụng tìm cách khai thác những khoảng trống trong quản lý. Kiểm soát dòng tiền, xác định rõ trách nhiệm của các nền tảng xuyên biên giới và xử lý việc khai thác nội dung vi phạm vì thế trở thành những mắt xích quan trọng. Bởi phía sau những lượt xem tưởng như miễn phí là câu chuyện doanh thu, đồng thời liên quan đến bản quyền, môi trường văn hóa và những tác động mà dòng nội dung này có thể tạo ra đối với người xem, đặc biệt là giới trẻ. ■

NGẮN AI VÀ HỆ LỤY

Ai đang làm chủ ai?

● **THẢO NGUYÊN (thực hiện)**

AI đang mở ra khả năng rút ngắn thời gian, giảm chi phí sản xuất và tạo cơ hội cho nhiều người bước vào lĩnh vực làm phim. Tuy nhiên, đi cùng với đó là nguy cơ xuất hiện ngày càng nhiều sản phẩm dễ dãi, lệch lạc về văn hóa, tác động trực tiếp đến thị hiếu khán giả, đặc biệt là giới trẻ.

Phim ngắn AI đang tác động đến thị hiếu khán giả theo hướng dễ dãi, thiếu chiều sâu và lặp lại ý tưởng Ảnh minh họa

Trao đổi với *Văn Hóa*, nhà thơ, nhà phê bình điện ảnh Nguyễn Phong Việt *(ảnh bên)* cho rằng, cần sớm xây dựng cơ chế quản lý phù hợp, đồng thời đặt ra những nguyên tắc để AI được sử dụng như một công cụ hỗ trợ sáng tạo, thay vì thay thế con người.

Nhà thơ, nhà phê bình điện ảnh Nguyễn Phong Việt

● **PV**: *Thưa ông, sự phát triển nhanh của phim ngắn được tạo ra bằng AI đang mang lại những tác động tích cực và tiêu cực nào đối với đời sống điện ảnh, đặc biệt là sáng tạo và thẩm mỹ của người làm phim?*

- Nhà thơ, nhà phê bình điện ảnh Nguyễn Phong Việt: Ở góc độ tích cực, AI giúp ngành công nghiệp làm phim phát triển đa dạng và phong phú hơn. Trước hết, việc giảm chi phí và thời gian sản xuất sẽ giúp nhiều đạo diễn, nhà đầu tư, nhà sáng tạo… tự tin hơn khi phát triển các dự án của mình. Những ý tưởng trước đây khó thực hiện vì hạn chế về kinh phí, nhân lực hoặc kỹ thuật thì nay có thêm cơ hội được thử nghiệm.

AI cũng mở ra một cánh cửa rất lớn cho những người ngoài ngành làm phim. Có thể họ không được đào tạo bài bản về điện ảnh nhưng có đam mê, có óc sáng tạo và có những câu chuyện muốn kể. Với công nghệ mới, họ có thể từng bước tiếp cận quá trình sản xuất và biết đâu tạo dựng được tên tuổi của mình trong ngành.

Tôi nghĩ đây là một thay đổi đáng chú ý. Điện ảnh vốn là lĩnh vực đòi hỏi sự kết hợp của rất nhiều yếu tố: Ý tưởng, con người, kỹ thuật, kinh phí… Khi công nghệ giúp giảm bớt một số rào cản, số người có khả năng tham gia vào quá trình sáng tạo sẽ tăng lên. Khán giả vì thế cũng có thêm nhiều lựa chọn giải trí trong tương lai.

Nhưng ở chiều ngược lại, chúng ta phải nhìn thấy một vấn đề rất rõ. Phim ngắn đòi hỏi cấu trúc kịch bản và tình huống phải nhanh, mạnh, thậm chí gây sốc để lôi kéo khán giả. Khi việc sản xuất trở nên quá dễ dàng, rất có thể sẽ xuất hiện nhiều sản phẩm không có giá trị, lệch lạc về văn hóa và nhận thức, thậm chí trở thành "rác".

Sự phát triển quá nhanh của phim ngắn cũng có thể ảnh hưởng lớn đến thị hiếu khán giả, từ đó hình thành thói quen giải trí thiếu lành mạnh. Khi người xem quen với những câu chuyện phải thật nhanh, thật mạnh, liên tục gây sốc hoặc tạo kích thích tức thời, họ có thể dần mất kiên nhẫn với những tác phẩm cần thời gian để cảm nhận và suy ngẫm. Đây là điều tôi cho rằng cần đặc biệt lưu ý khi nói về sự phát triển của phim ngắn AI.

● *Từ góc độ một nhà phê bình điện ảnh, ông nhìn nhận thế nào về nguy cơ phim ngắn AI tạo ra những sản phẩm hời hợt, thiếu chiều sâu, sao chép ý tưởng hoặc làm suy giảm giá trị lao động sáng tạo của biên kịch, đạo diễn, diễn viên và các nghệ sĩ?*

- Đó là thực tế mà chúng ta không thể phủ nhận. AI đang lấy đi rất nhiều công việc của con người trong ngành sáng tạo. Một mặt, nó giải phóng sức lao động, giảm chi phí và thời gian; mặt khác, nó cũng có thể đẩy nhiều người vào ngõ cụt khi năng lực của họ không còn đáp ứng được quá trình sản xuất trong ngành làm phim. Đây là nghịch lý mà công nghệ nào cũng có thể tạo ra, nhưng với AI, tốc độ diễn ra nhanh hơn rất nhiều.

Việc phim ngắn AI ảnh hưởng tiêu cực đến thị hiếu khán giả cũng là điều đã và đang xảy ra. Khi ý tưởng có thể được biến thành hình ảnh rất nhanh, người làm phim dễ bị cuốn vào việc sản xuất thật nhiều thay vì suy nghĩ thật kỹ về giá trị của tác phẩm. Điều đáng lo không nằm ở một bộ phim cụ thể. Nếu những sản phẩm dễ dãi ngày càng nhiều và được phổ biến rộng rãi trên các nền tảng số, chúng có thể tạo ra một môi trường thưởng thức khác. Khi đó, những sản phẩm gây chú ý, kích thích tò mò hoặc tạo tranh luận rất dễ lấn át các tác phẩm có chiều sâu nhưng đòi hỏi sự kiên nhẫn của người xem.

Vấn đề lúc này là cần có cơ chế quản lý, điều luật và quy định rõ ràng để đưa hoạt động này vào khuôn khổ phù hợp nhất có thể. Nếu không khéo, hệ lụy từ những sản phẩm giải trí không có giá trị sẽ ảnh hưởng rất lớn đến thế hệ trẻ - nhóm đang tiêu thụ nhiều loại nội dung này.

● *Theo ông, việc sử dụng AI để sản xuất phim ngắn cần được đặt ra những giới hạn nào để vừa khuyến khích công nghệ mới, vừa bảo vệ bản quyền, tính sáng tạo và các giá trị nghề nghiệp của điện ảnh?*

- Rõ ràng công nghệ đang phát triển quá nhanh và đi trước tầm nhìn quản lý một khoảng khá xa. Vì vậy, câu chuyện đầu tiên vẫn phải là kiểm duyệt nội dung, phân loại và cách thức phổ biến. Mỗi khâu đều cần được thực hiện chặt chẽ. Dù là tiền kiểm hay hậu kiểm, khi có vi phạm cũng phải xử lý thích đáng.

Với tốc độ phát triển của AI như hiện nay, nếu không kiểm soát từ sớm, khả năng chúng ta sẽ "vỡ trận" trước số lượng phim do AI sản xuất trong tương lai. Khi đó, hậu quả để lại có thể nặng nề hơn rất nhiều và việc xử lý cũng khó khăn hơn.

Tôi cho rằng quản lý không có nghĩa là ngăn cản công nghệ. Ngược lại, chúng ta phải tạo điều kiện để công nghệ phát triển, nhưng sự phát triển đó cần đi cùng những nguyên tắc rõ ràng. Chúng ta phải biết sản phẩm nào được phép phổ biến, sản phẩm nào cần hạn chế, trách nhiệm thuộc về ai và khi xảy ra vi phạm thì xử lý như thế nào. Bên cạnh đó, cũng cần định hướng phát triển những đề tài, chủ đề có giá trị văn hóa và bản sắc Việt Nam.

Theo tôi, đây có thể xem là một quy định cốt lõi. Chẳng hạn, một đơn vị sản xuất phim trong một năm bắt buộc phải làm một số lượng nhất định các phim liên quan đến nhóm đề tài có giá trị văn hóa, lịch sử, bản sắc… để tạo sự cân bằng về chất lượng phim. Dĩ nhiên, ở góc độ nào đó, điều này giống như sự áp đặt về sáng tạo. Nhưng nếu hiện tại chưa có giải pháp nào khả thi hơn thì đó cũng là việc cần thiết để tạo ra một mặt bằng nhất định về chất lượng và định hướng cho thị trường. Quản lý tốt không phải là đóng cánh cửa với AI mà là tạo ra một hành lang để công nghệ này phát triển đúng hướng.

● *Theo ông, người sáng tạo cần làm gì để AI trở thành công cụ hỗ trợ nghệ thuật thay vì khiến tác phẩm trở nên công thức, đồng nhất và thiếu dấu ấn cá nhân?*

- Tôi luôn nghĩ bất cứ người làm công việc sáng tạo nào cũng muốn tạo ra dấu ấn riêng trên những sản phẩm do mình làm ra. Một bộ phim cũng vậy, dù là phim ngắn, phim truyền hình hay phim chiếu rạp. Muốn tạo ra những sản phẩm độc đáo, có nét riêng và có giá trị đối với nghệ thuật, cộng đồng, điều tiên quyết vẫn là sự tự trọng của người làm nghề. Hãy xem AI là công cụ để giúp mình sáng tạo tốt hơn, đừng biến nó thành một cỗ máy thay thế mình, để rồi người sáng tạo chỉ còn làm một việc là nhập các dòng lệnh và chờ nó hoàn thành các bước.

Công nghệ có thể giúp chúng ta làm nhanh hơn, rẻ hơn, thậm chí thực hiện được những điều trước đây rất khó. Nhưng công nghệ không nên lấy đi lý do khiến một người trở thành nghệ sĩ, đó là khả năng quan sát, trải nghiệm, suy nghĩ, lựa chọn và chịu trách nhiệm với tác phẩm của mình.

Một người sáng tạo sử dụng AI càng nhiều thì càng phải ý thức rõ hơn về vai trò của mình. Bởi nếu ai cũng sử dụng cùng một công cụ, cùng một cách thức, cùng những câu lệnh và những dữ liệu phổ biến, nguy cơ tạo ra các sản phẩm giống nhau là rất lớn. Vì thế, mỗi người khi sử dụng AI cho công việc nên tự hỏi: Khi sản phẩm hoàn thành, phần nào trong đó thực sự mang bản sắc cá nhân của mình?

Nếu trả lời được câu hỏi ấy, AI vẫn chỉ là công cụ do con người làm chủ. Còn nếu không, rất có thể đến một lúc nào đó, chính người sáng tạo sẽ trở thành một mắt xích trong dây chuyền vận hành của công cụ mình đang sử dụng. Khi ranh giới ấy bị đảo chiều, câu hỏi "ai đang làm chủ ai" sẽ không còn là một cách nói hình ảnh, mà trở thành vấn đề thực sự của sáng tạo trong thời đại AI.

● *Xin cảm ơn ông!*

VĂN HÓA TRONG BÀI TOÁN TĂNG TRƯỞNG HAI CON SỐ

Kỳ 4:

Vì sao sản phẩm giàu bản sắc vẫn khó bán giá cao?

● DUY PHONG

Một sản phẩm thủ công có thể chứa nhiều công sức và ký ức làng nghề. Để người mua lựa chọn, trả mức giá đủ nuôi sống người làm nghề và tiếp tục đặt hàng, sản phẩm còn cần công năng, chất lượng ổn định, thiết kế phù hợp và đường vào thị trường. Văn hóa tạo lợi thế khi đi vào toàn bộ quá trình ấy.

Trong thể lệ Cuộc thi thiết kế quà tặng, quà lưu niệm Bát Tràng năm 2026, một chi tiết đáng chú ý là khuyến khích nhóm dự thi kết hợp nghệ nhân với nhà thiết kế. Chương trình còn nêu hướng hỗ trợ hoàn thiện mẫu, bao bì, thương hiệu và kết nối phân phối. Những nội dung này cho thấy câu chuyện làng nghề đang được đặt trong mối quan hệ với nhu cầu của người mua.

Một cuộc thi chưa chứng minh sản phẩm đã bán tốt. Tuy vậy, cách đặt yêu cầu gợi đúng vấn đề: Khoảng cách từ bàn xoay của người thợ đến chiếc kệ trong gia đình khách hàng được tạo bởi nhiều công đoạn. Nếu thiếu thiết kế, thông tin và phân phối, tay nghề cao vẫn có thể gặp khó trong việc chuyển thành thu nhập xứng đáng.

Tay nghề truyền thống chỉ thực sự tạo thêm giá trị khi được kết nối với thiết kế và thị trường (Trong ảnh: Nghệ nhân Bát Tràng hoàn thiện sản phẩm gốm thủ công)
Ảnh: KHONGGIANGOM.COM

Từ tay nghề đến giá trị được thị trường công nhận

Người làm nghề nhìn sản phẩm qua kỹ thuật, kinh nghiệm và độ khó. Người mua còn nhìn qua nhu cầu sử dụng, không gian sống, khả năng bảo quản và mức giá. Hai cách nhìn không loại trừ nhau, nhưng cần một quá trình kết nối. Thiết kế có vai trò chuyển hiểu biết về vật liệu và truyền thống thành lời giải phù hợp với đời sống đương đại.

Một chiếc bình đẹp cần tương thích với không gian nơi nó được đặt. Bộ đồ dùng có thể cần thuận tiện khi cầm, xếp hoặc vệ sinh. Sản phẩm dành cho khách du lịch còn phải tính tới trọng lượng và khả năng vận chuyển. Đây là những câu hỏi thực tế mà người sản xuất cần trả lời trước khi kỳ vọng câu chuyện văn hóa sẽ giúp bán hàng.

Chất lượng ổn định cũng quan trọng như mẫu đẹp. Khách hàng tổ chức thường cần đơn hàng có quy cách rõ, thời gian giao phù hợp và khả năng bổ sung khi cần. Một mẫu trưng bày được đánh giá cao nhưng khó sản xuất lặp lại với chất lượng tương đương có thể chưa sẵn sàng cho thị trường. Đổi mới cần đi cùng tổ chức sản xuất.

Vì vậy, giá bán cao hơn chưa chắc đồng nghĩa hiệu quả tốt hơn. Một mẫu cầu kỳ có thể tốn nhiều công, dễ hỏng khi vận chuyển hoặc phát sinh lượng hàng lỗi lớn. Muốn đánh giá phần giá trị tăng thêm, cần đặt giá bán cạnh nguyên liệu, thời gian lao động, chi phí thiết kế, đóng gói và phân phối. Người làm nghề chỉ hưởng lợi khi phần thu nhập thực sự được cải thiện.

Điều này đặt ra một yêu cầu đối với hỗ trợ làng nghề: Phải theo sản phẩm qua nhiều bước. Từ ý tưởng đến mẫu thử, kiểm tra sử dụng, điều chỉnh kỹ thuật, đơn hàng đầu và đơn hàng tiếp theo đều có thể nảy sinh vấn đề. Chỉ hỗ trợ khâu giới thiệu mà thiếu năng lực hoàn thiện sẽ khiến nhiều ý tưởng dừng ở tủ trưng bày.

Bản sắc cũng cần được hiểu rộng hơn phạm vi một họa tiết. Nó có thể nằm trong kỹ thuật tạo hình, cách xử lý vật liệu, tinh thần thẩm mỹ hoặc câu chuyện về cộng đồng. Người thiết kế hiểu được nền tảng ấy sẽ có nhiều khả năng sáng tạo phù hợp hơn việc ghép một biểu tượng truyền thống vào sản phẩm có sẵn.

Từ tay nghề đến đơn hàng lặp lại

HIỂU NGƯỜI MUA	THIẾT KẾ	SẢN XUẤT	PHÂN PHỐI
Nhu cầu sử dụng Mức giá phù hợp	Mẫu thử, công năng Chất liệu văn hoá	Chất lượng ổn định Chi phí, tiến độ	Thông tin, dịch vụ Phản hồi, đặt lại

Kết quả cần kiểm chứng: sức cạnh tranh của sản phẩm và thu nhập của người làm nghề.

Các công việc kết nối tay nghề với thị trường

Thị trường cần sự đa dạng về mức giá. Sản phẩm tinh xảo phục vụ nhóm sưu tầm có cách làm khác với đồ dùng hằng ngày hoặc quà tặng nhỏ. Phát triển phân khúc cao cấp không có nghĩa mọi cơ sở đều phải theo một hướng. Điều quan trọng là xác định đúng nhóm khách và tổ chức sản phẩm sao cho chất lượng tương xứng với lời giới thiệu.

Câu chuyện hay cần sản phẩm tốt

Văn hóa có thể góp phần làm khác biệt cả những dịch vụ thuộc ngành khác. Chương trình ẩm thực "Chạm Sen" được Vietnam Airlines giới thiệu cho một số chặng bay trong thời gian 15 - 30.6.2026 là một ví dụ. Hãng xây dựng thực đơn lấy cảm hứng từ sen, đưa nguyên liệu và hình ảnh quen thuộc vào trải nghiệm hàng không. Đây là minh chứng về cách thiết kế dịch vụ; thông tin công bố không cho biết phần doanh thu tăng thêm.

Từ ví dụ ấy có thể phân tích một khả năng rộng hơn: Chất liệu văn hóa được sử dụng để tạo trải nghiệm có đặc trưng. Một bữa ăn, bộ đồ dùng, cách giới thiệu món và không gian phục vụ có thể cùng truyền tải câu chuyện. Giá trị nằm ở sự nhất quán của những chi tiết người dùng trực tiếp cảm nhận.

Trong ẩm thực, câu chuyện xuất xứ chỉ thuyết phục khi món ăn được chế biến tốt, nguyên liệu an toàn và phục vụ phù hợp. Khi mở rộng quy mô, doanh nghiệp cần chuẩn hóa những yếu tố bảo đảm chất lượng nhưng vẫn giữ đặc trưng. Không có một công thức chung cho mọi món, chính hiểu biết về kỹ thuật và văn hóa giúp lựa chọn điều gì cần giữ, điều gì có thể điều chỉnh.

Quảng cáo tham gia vào quá trình làm cho khách hàng nhận biết những giá trị ấy. Hoạt động này tạo thu nhập cho người viết, thiết kế, quay phim, chụp ảnh và sản xuất. Tuy nhiên, hiệu quả lâu dài phụ thuộc khoảng cách giữa lời hứa và trải nghiệm. Quảng bá càng mạnh mà chất lượng càng thiếu ổn định, chi phí khôi phục niềm tin có thể càng lớn.

Ở mỹ thuật và nhiếp ảnh, câu chuyện thị trường còn liên quan tới tính xác thực, hồ sơ tác phẩm và quyền sử dụng. Người mua một tác phẩm hoặc cấp phép hình ảnh cần thông tin đủ tin cậy. Một mức giá cao ở giao dịch cá biệt chưa đại diện cho sức khỏe của thị trường; khả năng hình thành giao dịch minh bạch và quan hệ bền vững mới tạo nền tảng rộng hơn.

Tổ chức Sở hữu trí tuệ thế giới chỉ ra rằng thiết kế, danh tiếng và phong cách gắn với thủ công truyền thống có thể bị sao chép hoặc chiếm dụng. Các công cụ như

Giá trị tăng thêm nằm ở khâu nào?

Đánh giá một sản phẩm sau đổi mới cần đối chiếu giá bán với toàn bộ chi phí và mức thu nhập của người sản xuất. Những câu hỏi hữu ích gồm: Mẫu mới có tiết kiệm nguyên liệu, giảm hàng lỗi, sử dụng thuận tiện hơn hay không; thiết kế và thương hiệu có giúp tiếp cận nhóm khách mới; đơn hàng có lặp lại; người thợ được trả công ra sao? So sánh phải thống nhất thời điểm, chất lượng và đơn vị tính. Một sản phẩm tăng giá nhưng tốn công hơn nhiều chưa chắc đem lại hiệu quả tốt hơn cho làng nghề.

nhãn hiệu tập thể, nhãn hiệu chứng nhận, chỉ dẫn địa lý và quyền tác giả có thể hỗ trợ bảo vệ lợi ích của nghệ nhân, tùy điều kiện áp dụng.

Bảo hộ cần đi cùng quản trị chất lượng. Nếu nhiều cơ sở cùng sử dụng một dấu hiệu nhận diện nhưng chất lượng chênh lệch quá lớn, uy tín chung vẫn có thể suy giảm. Cộng đồng sản xuất cần thống nhất tiêu chuẩn, cơ chế kiểm tra và trách nhiệm sử dụng tên gọi. Danh tiếng được gây dựng qua thời gian chỉ có giá trị khi lời cam kết được thực hiện.

Cũng không nên quy mọi phần tăng giá của hàng hóa cho văn hóa. Giá có thể thay đổi vì vật liệu, công nghệ, chi phí vận chuyển hoặc định vị bán lẻ. Muốn nhận diện đóng góp của thiết kế và thương hiệu, cần nghiên cứu từng trường hợp và tách các yếu tố phù hợp. Cách đo cẩn trọng giúp tránh phóng đại, đồng thời chỉ rõ khâu nào đáng đầu tư.

Kết nối nghệ nhân với người mua

Nghệ nhân và nhà thiết kế cần gặp nhau từ khi hình thành yêu cầu sản phẩm. Một bên hiểu giới hạn vật liệu, kỹ thuật và truyền thống; bên kia nghiên cứu công năng, thẩm mỹ, khách hàng. Nếu sự hợp tác chỉ bắt đầu khi mẫu đã hoàn tất, việc điều chỉnh có thể tốn kém và không tận dụng hết hiểu biết của cả hai.

Quan hệ ấy phải được bảo đảm bằng thỏa thuận rõ ràng. Phí thiết kế, quyền dùng mẫu, trách nhiệm sửa đổi, phạm vi sản xuất và cách ghi nhận người sáng tạo cần được thống nhất. Trả công bằng sự hứa hẹn về quảng bá khó tạo nền tảng lâu dài cho một nghề đòi hỏi tri thức và thời gian.

Đơn vị phân phối nên tham gia sớm để cung cấp thông tin về nhu cầu thực. Một bảo tàng cần quà lưu niệm khác với khách sạn, nhà bán lẻ nước ngoài có thể đặt yêu cầu khác với khách mua trực tiếp tại xưởng. Biết trước kích thước, bao bì, số lượng và mức giá mục tiêu giúp giảm những lần thử sai không cần thiết.

Các chương trình hỗ trợ có thể tổ chức đặt hàng mẫu theo đề bài cụ thể, cho khách dùng thử và phản hồi trước khi sản xuất lớn. Kết quả nên được đánh giá qua khả năng hoàn thiện, đơn hàng và thu nhập, thay vì dừng ở số mẫu tham dự hoặc giải thưởng. Cơ sở chưa thành công cũng cần được biết nguyên nhân để điều chỉnh.

Với địa phương, kết nối làng nghề với du lịch có thể tạo cơ hội bán hàng trực tiếp và tìm hiểu người mua. Nhưng trải nghiệm tham quan xưởng cần được tổ chức phù hợp với hoạt động sản xuất, yêu cầu an toàn và nhịp làm nghề. Không phải cơ sở nào cũng thích hợp đón khách; sự phân công giữa điểm trải nghiệm, xưởng sản xuất và nơi bán hàng có thể hiệu quả hơn yêu cầu mọi nơi làm tất cả.

Thị trường số mở thêm kênh tiếp cận, đồng thời đặt ra công việc mới. Hình ảnh trung thực, thông tin kích thước, hướng dẫn bảo quản, đóng gói và xử lý đổi trả ảnh hưởng trực tiếp tới niềm tin. Sản phẩm thủ công có những khác biệt tự nhiên cần được giải thích rõ, tránh vừa quảng bá tính độc bản vừa khiến khách hiểu rằng mọi món đều giống hệt nhau.

Để hỗ trợ xuất khẩu, cần đầu tư cho kiến thức về tiêu chuẩn, hồ sơ, thị hiếu và phương thức giao dịch của từng thị trường. Hội chợ chỉ là một điểm gặp gỡ, sau đó là khả năng thực hiện đơn hàng đúng cam kết. Hiệp hội có thể giúp tập hợp thông tin và dịch vụ mà từng cơ sở nhỏ khó tự xây dựng.

Một sản phẩm giàu bản sắc có thể tạo lợi thế khi văn hóa được chuyển thành chất lượng cảm nhận được, công năng phù hợp và niềm tin. Đó là quá trình cần nghệ nhân, nhà thiết kế, doanh nghiệp và người bán cùng làm việc. Thành công đáng mong đợi là người mua muốn sử dụng lâu dài, còn người làm nghề có thu nhập đủ để tiếp tục sáng tạo và truyền nghề. ■ *(Còn tiếp)*

Gần nhau từ một lời chào

● **Bài, ảnh: NHƯ ĐỒNG**

Ở các xã miền núi Quảng Ngãi, khác biệt ngôn ngữ đôi khi khiến việc trao đổi giữa cán bộ và người dân chưa thật thuận lợi. Từ những lần xuống thôn, xóm, nhiều cán bộ Công an xã đã chủ động học tiếng địa phương. Một lời chào, một câu hỏi thăm bằng tiếng của đồng bào đã giúp khoảng cách được rút ngắn, việc tuyên truyền, hướng dẫn và giải quyết những công việc thiết thân với bà con cũng trở nên gần gũi, dễ tiếp nhận hơn.

Học tiếng đồng bào để gần dân

Sau thời gian công tác tại vùng cao xã Ba Động, Thượng úy Phan Thiên Đạt, Công an xã Ba Động, đã học được một số câu, từ thông dụng trong giao tiếp của người Hrê. Ban đầu chỉ là những lời chào, câu hỏi thăm đơn giản, nhưng khi được sử dụng đúng lúc, tiếng địa phương giúp khoảng cách giữa cán bộ và bà con dần được rút ngắn.

Mỗi lần về thôn, xóm, đôi khi chỉ một lời chào quen thuộc cũng đủ để câu chuyện bắt đầu tự nhiên. Từ những cuộc gặp gỡ như vậy, lực lượng công an có thêm điều kiện nắm bắt tâm tư, hoàn cảnh của từng gia đình; người dân cũng cởi mở khi chia sẻ những vấn đề liên quan đến đời sống và an ninh trật tự ở địa phương.

Thượng úy Phan Thiên Đạt cho biết: "Khi hiểu được tiếng mẹ đẻ của đồng bào dân tộc thiểu số thì bà con sẽ mở lòng với mình. Từ đó, họ sẽ nhận thức được những kiến thức pháp luật quan trọng, mình tuyên truyền cũng dễ dàng hơn".

Ở một số địa bàn miền núi, nhất là với người lớn tuổi, khả năng sử dụng tiếng phổ thông còn hạn chế. Sự khác biệt về ngôn ngữ vì thế có thể gây trở ngại trong trao đổi thông tin, thực hiện thủ tục hay tiếp nhận các nội dung tuyên truyền. Với những cán bộ, chiến sĩ thường xuyên bám cơ sở, biết một số câu giao tiếp bằng tiếng bản địa trở thành kỹ năng thiết thực, giúp việc trò chuyện và hỗ trợ bà con thuận lợi.

Ông Phạm Văn Bin, người dân xã Ba Động, cho biết mỗi khi lực lượng công an về địa bàn, bà con đều cảm nhận được sự nhiệt tình, gần gũi. Cách trao đổi dễ hiểu, hướng dẫn cụ thể cũng giúp mọi người tiếp nhận thông tin dễ dàng. "Các đồng chí công an khi xuống địa phương, xuống thôn, xóm tuyên truyền, vận động rất nhiệt tình nên bà con tiếp thu rất nhanh", ông Bin nói.

Qua những buổi gặp gỡ ấy, các chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và quy định pháp luật được chuyển tải gần với đời sống hằng ngày. Bà Phạm Thị Năm, xã Ba Động, cho biết đời sống ở địa phương đã có nhiều thay đổi, từ việc làm ăn đến chuyện học hành, chăm lo cho con cái. "Bây giờ bà con làm ăn, chăm lo cho con cái học hành tốt hơn trước nên cuộc sống cũng thay đổi nhiều", bà Năm chia sẻ.

Việc sử dụng tiếng địa phương giúp cán bộ công an và người dân vùng cao gần gũi, cởi mở hơn trong giao tiếp

Hướng dẫn bà con sử dụng công nghệ bằng cách nói gần gũi, dễ hiểu

"Cầm tay chỉ việc" để người dân làm chủ công nghệ

Tại xã Ba Vinh, cán bộ công an trực tiếp xuống địa bàn, chỉ cho bà con từng thao tác trên điện thoại. Cách làm là "cầm tay chỉ việc", làm mẫu ngay trên thiết bị để mọi người có thể thực hiện theo.

Thượng úy Nguyễn Thành Lợi, Công an xã Ba Vinh cho biết, một trong những khó khăn khi hỗ trợ người dân sử dụng VNeID là nhiều bà con chưa quen với các thao tác trên ứng dụng. "Hầu hết bà con không nắm về tài khoản đăng nhập, mật khẩu hay các thao tác trên VNeID. Đôi khi mình nói tiếng phổ thông, bà con lại không rõ, nên phải học thêm tiếng địa phương để hướng dẫn người dân cụ thể hơn", Thượng úy Lợi cho biết.

Từ thực tế công việc, các cán bộ vừa hỗ trợ bà con làm quen với công nghệ, vừa học thêm tiếng bản địa để việc trao đổi dễ hiểu. Khi có thể tự thực hiện trên điện thoại, người dân mới thật sự chủ động sử dụng các dịch vụ số. Một thủ tục hành chính được hoàn tất, một tài khoản được kích hoạt hay một thao tác trên VNeID do chính mình thực hiện có thể là những việc nhỏ, nhưng rất gần với nhu cầu hằng ngày của mỗi gia đình ở vùng cao. Nhờ đó, bà con bớt phải đi lại, giảm phụ thuộc vào người khác và chủ động hơn khi giải quyết công việc.

Những năm qua, Quảng Ngãi đã khuyến khích cán bộ, công chức học tiếng đồng bào dân tộc thiểu số để phục vụ chuyên môn, tuyên truyền và vận động quần chúng. Từ nhu cầu thực tế, tiếng địa phương trở thành kỹ năng cần thiết đối với những người thường xuyên bám địa bàn. Riêng với lực lượng công an xã, hiểu cách nói, cách diễn đạt và đời sống văn hóa của bà con giúp việc phổ biến pháp luật, hỗ trợ thủ tục, xử lý những vấn đề phát sinh trong cuộc sống diễn ra gần gũi và hiệu quả hơn.

Ở vùng cao, khoảng cách giữa cán bộ và người dân đôi khi không nằm ở quãng đường từ trụ sở công an đến một thôn, làng, mà ở ngôn ngữ, tập quán và cách tiếp cận thông tin. Khi những rào cản ấy được tháo gỡ, sự tin cậy cũng dần được vun đắp.

Học tiếng đồng bào, vì thế, không đơn thuần là biết thêm một ngôn ngữ, mà còn là cách để cán bộ hiểu dân, gần dân và tôn trọng văn hóa của bà con. Từ một lời chào bằng tiếng địa phương đến một lần "cầm tay chỉ việc" trên chiếc điện thoại, những việc làm giản dị ấy đang giúp pháp luật, công nghệ và các tiện ích cần thiết đi vào đời sống từng gia đình, để người dân bớt lúng túng, bớt phải đi lại và chủ động hơn trong những việc thường ngày. ■

Khi những nhà vô địch thế giới đổi màu áo

THU SÂM (từ Nagoya, Nhật Bản)

Từng tham gia nhiều đại hội thể thao lớn của châu Á và thế giới nhưng khi tác nghiệp tại ASIAD 20, nhất là trên đường chạy điền kinh, có những thời điểm chúng tôi ngỡ ngàng bởi cảm giác như đang theo dõi một giải đấu có phạm vi rộng hơn châu Á. Trong màu áo của một số quốc gia là những VĐV từng sinh ra hoặc thi đấu cho các quốc gia ở châu lục khác. Đáng chú ý, không ít người trong số họ đang trực tiếp quyết định những tấm HCV, thậm chí phá kỷ lục Đại hội.

Quách Thị Lan và các đồng đội phải thi đấu với nhiều đối thủ nhập tịch — Ảnh: QUÝ LƯỢNG

Hiện tượng này không chỉ xuất hiện ở điền kinh. Tại đua thuyền và một số môn khác, sự dịch chuyển VĐV giữa các quốc gia cũng ngày càng rõ nét. Bên cạnh việc nhập tịch hoặc chuyển quốc gia đại diện, nhiều nền thể thao còn khai thác nguồn VĐV có gốc gác trong nước nhưng sinh ra, lớn lên và được đào tạo ở những nền thể thao phát triển.

Sự chuyển dịch ở nhiều môn thể thao

Điền kinh là nơi xu hướng này được thể hiện rõ tại ASIAD 20. Một trong những gương mặt nổi bật nhất là Winfred Yavi trong màu áo Bahrain. Yavi sinh tại Kenya nhưng thi đấu quốc tế cho Bahrain và hiện đã vươn tới đẳng cấp hàng đầu thế giới với danh hiệu vô địch Olympic, vô địch thế giới ở nội dung 3.000m chướng ngại vật. Tại ASIAD 20, Yavi tiếp tục thể hiện sức mạnh khi giành HCV 10.000m trước khi chiến thắng ở 3.000m chướng ngại vật với thành tích 9 phút 04 giây 36, lập kỷ lục Đại hội.

Đáng chú ý hơn, người về ngay phía sau Yavi ở chung kết 3.000m chướng ngại vật là Norah Jeruto của Kazakhstan. Hồ sơ chính thức của Điền kinh thế giới (World Athletics) ghi rõ Jeruto trước đây đại diện Kenya và đủ điều kiện thi đấu cho Kazakhstan từ ngày 30.1.2022. Cô cũng từng vô địch thế giới nội dung này. Như vậy, ở một nội dung điền kinh tại ASIAD, hai vị trí cao nhất đều thuộc về những VĐV có xuất phát điểm từ Kenya nhưng hiện đại diện cho hai quốc gia châu Á khác nhau.

Bahrain còn có Nelly Jepkosgei, một VĐV khác trước đây đại diện Kenya. World Athletics ghi nhận cô thi đấu cho Kenya đến ngày 31.3.2017 và đủ điều kiện đại diện Bahrain từ tháng 8.2021. Tại Nagoya, Jepkosgei giành HCV 1.500m nữ với kỷ lục Đại hội.

Hay Salwa Eid Naser, sinh tại Nigeria và chuyển tới Bahrain cùng gia đình khi còn nhỏ, đã trở thành một trong những VĐV 400m xuất sắc nhất thế giới. Tại ASIAD 20, cô vô địch 400m nữ với 49 giây 20, phá chính kỷ lục Đại hội do mình thiết lập năm 2018. Naser còn chạy chặng cuối cho đội tiếp sức hỗn hợp 4x400m Bahrain. Với lượt chạy 48 giây 9 của cô, Bahrain giành HCV và lập kỷ lục Đại hội 3 phút 12 giây 87. Ấn Độ giành HCB với 3 phút 14 giây 46, còn Việt Nam đoạt HCĐ với 3 phút 14 giây 54 và chỉ kém HCB đúng 0,08 giây. Những con số ấy phần nào cho thấy chuẩn cạnh tranh mà các VĐV Việt Nam đang phải đối mặt.

Sự dịch chuyển nhân lực thể thao cũng hiện diện ở môn đua thuyền. Uzbekistan mang đến ASIAD 20 một đội hình có những VĐV từng thi đấu cho Nga. Điển hình là Anna Prakaten. Cô là một cựu VĐV Nga, từng giành HCB Olympic Tokyo ở thuyền đơn nữ và hiện đại diện cho Uzbekistan. Tại ASIAD 20, Prakaten tiếp tục mang về HCB cho Uzbekistan ở nội dung thuyền đơn nữ.

Pavel Sorin là một trường hợp khác. Năm 2021, Sorin còn thi đấu ở Giải vô địch châu Âu và vòng loại Olympic dưới mã quốc gia RUS của Nga. Hiện hồ sơ của anh mang quốc kỳ Uzbekistan và Sorin vừa cùng Mehrojbek Mamatqulov giành HCB ASIAD 20 ở thuyền đôi nam.

Những trường hợp ấy cho thấy biên giới của nguồn nhân lực thể thao đỉnh cao đang ngày càng rộng. Một nền thể thao không nhất thiết chỉ cạnh tranh bằng lực lượng được đào tạo hoàn toàn trong hệ thống trong nước mà còn có thể được bổ sung bằng những VĐV chuyển quốc gia đại diện theo các quy định của thể thao quốc tế.

Tất nhiên, đây không phải một quá trình không có ràng buộc. World Athletics hiện yêu cầu việc chuyển quốc gia đại diện phải được Hội đồng xem xét quốc tịch phê duyệt, kèm các điều kiện về quốc tịch, mối liên hệ với quốc gia mới và thời gian chờ. Từ tháng 3.2026, các quy định còn được siết chặt hơn nhằm hạn chế việc tuyển dụng hàng loạt và bảo đảm việc chuyển quốc gia phải phản ánh mối liên hệ thực chất giữa VĐV với quốc gia họ đại diện.

Và cuộc cạnh tranh đã lan tới Đông Nam Á

Xu hướng này không chỉ diễn ra ở Tây Á hay Trung Á. Ngay trong khu vực Đông Nam Á, nhiều quốc gia cũng đang tìm cách mở rộng nguồn lực VĐV, dù cách tiếp cận không hoàn toàn giống nhau.

Philippines là một ví dụ đáng chú ý. Ở môn bơi, một trong những gương mặt dẫn đầu đội tuyển nước này tại ASIAD 20 là Kayla Sanchez. Cô sinh tại Singapore trong gia đình có cha mẹ là người Philippines, sau đó lớn lên và được đào tạo tại Canada.

Sanchez từng khoác áo Canada giành HCB và HCĐ tiếp sức tại Olympic Tokyo. Năm 2023, cô chuyển sang đại diện quê hương của cha mẹ là Philippines và việc chuyển quốc gia đã được IOC chấp thuận. Đến SEA Games 2025, Sanchez giành 3 HCV và 5 HCB trước khi trở thành gương mặt dẫn đầu đội tuyển bơi Philippines tại ASIAD 20.

Trường hợp của Sanchez khác với những VĐV Kenya chuyển sang Bahrain hay Kazakhstan. Cô có nguồn gốc Philippines và lựa chọn trở về thi đấu cho quê hương của cha mẹ. Nhưng xét từ góc độ cạnh tranh, Philippines vẫn được bổ sung một VĐV đã trưởng thành trong hệ thống thể thao hàng đầu và từng giành huy chương Olympic cho Canada.

Những cách làm khác nhau của các quốc gia Đông Nam Á và trong khu vực châu Á cho thấy một xu hướng đáng chú ý: Nguồn lực phục vụ thể thao thành tích cao ngày càng được nhìn trong phạm vi rộng hơn biên giới của hệ thống đào tạo truyền thống. Điều đó không đồng nghĩa Việt Nam phải bước vào một cuộc chạy đua nhập tịch bằng mọi giá.

Điều đó đang góp phần làm cho cuộc cạnh tranh huy chương ở châu Á ngày càng khốc liệt. Với Thể thao Việt Nam, thách thức cũng lớn hơn khi chúng ta vừa phải thu hẹp khoảng cách với những cường quốc truyền thống như Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc, vừa đối diện với một mặt bằng cạnh tranh liên tục được bổ sung những nguồn lực mới.

Tuy nhiên thực tế ngay tại ASIAD 20 cũng cho thấy sức mạnh của con đường đào tạo nội lực. VĐV Thái Lan Puripol Boonson đã vô địch cả 100m và 200m nam, trong đó thành tích 19 giây 88 ở 200m cân bằng kỷ lục châu Á. Thành tích ấy là một lời nhắc rằng đầu tư bài bản cho tài năng trong nước vẫn có thể tạo ra những VĐV đủ sức cạnh tranh ở trình độ cao nhất châu lục.

Vấn đề đặt ra với Thể thao Việt Nam vì thế rộng hơn câu chuyện có nên nhập tịch VĐV hay không. Trước hết, khi mặt bằng thành tích châu Á được nâng lên bởi cả những cường quốc thể thao truyền thống lẫn các quốc gia biết tận dụng nguồn nhân lực toàn cầu, Việt Nam phải xác định lại chuẩn đầu tư nếu muốn cạnh tranh huy chương ASIAD. Việc phát hiện tài năng, lựa chọn môn trọng điểm, ứng dụng khoa học công nghệ, y học thể thao, dinh dưỡng và xây dựng hệ thống thi đấu phải hướng tới chuẩn châu Á và thế giới, thay vì chỉ lấy thành tích trong khu vực làm thước đo. Bên cạnh đó, câu chuyện của Philippines cũng gợi mở một hướng khác: Nguồn VĐV có gốc Việt Nam đang sinh sống, học tập và được đào tạo ở nước ngoài cũng có thể được tận dụng như một nguồn lực cho thể thao Việt Nam.

Điều ASIAD 20 cho thấy rõ hơn là cuộc cạnh tranh thể thao châu Á đang thay đổi rất nhanh. Một tấm huy chương giờ đây không chỉ là cuộc đua giữa những hệ thống đào tạo trong phạm vi từng quốc gia, mà ngày càng chịu tác động của sự dịch chuyển tài năng trên phạm vi toàn cầu.

Bởi vậy, thay vì e ngại trước xu hướng nhập tịch, điều quan trọng với Thể thao Việt Nam là nhìn thẳng vào mặt bằng cạnh tranh mới để thay đổi. Bởi khi những đường biên trong cuộc cạnh tranh nhân lực thể thao ngày càng mở rộng, muốn đứng vững trên bản đồ thể thao châu Á, Việt Nam cũng không thể chỉ chuẩn bị cho những đối thủ của hôm qua mà còn phải hướng tới những đối thủ trong tương lai. ■

Đội tuyển Việt Nam và khoảng lặng cần thiết

● VĨNH HY

Thất bại trước Thái Lan đã khép lại chuỗi 27 trận bất bại, nhưng cũng mở ra cơ hội để đội tuyển Việt Nam nhìn lại chính mình. Khi những đối thủ trong khu vực ngày càng được đầu tư và chuẩn bị bài bản, thầy trò HLV Kim Sang-sik cần nhanh chóng đứng dậy, tìm lại sự ổn định và hướng đến chiến thắng trước Pakistan. Đây không chỉ là mục tiêu giành ngôi nhì bảng, mà còn là bước chuẩn bị cho chặng đường phía trước.

Đội tuyển Việt Nam cần hướng đến kết quả tích cực trong phần còn lại tại FIFA ASEAN Cup 2026 Ảnh: TUẤN HỮU

Thua để biết mình cần làm gì

Thất bại 0-2 trước Thái Lan tại FIFA ASEAN Cup 2026 không chỉ khiến đội tuyển Việt Nam mất điểm trong cuộc đua đầu bảng, mà còn là dịp để "Những chiến binh sao vàng" nhìn rõ hơn thực lực của mình khi đối đầu với phiên bản mạnh nhất của một đối thủ quen thuộc.

Sau hai lần liên tiếp thất bại trước Việt Nam ở các trận chung kết ASEAN Cup gần nhất, Thái Lan bước vào giải đấu với quyết tâm rất lớn. HLV Anthony Hudson triệu tập 23 cầu thủ, trong đó chỉ 9 người từng góp mặt ở giải đấu trước, còn lại là 14 sự bổ sung đáng chú ý như Chanathip, Mickelson, Khemdee, Supachai hay Patiwat Khammai…

Sự trở lại của Chanathip đặc biệt đáng chú ý. Ở tuổi 32, tiền vệ này không còn duy trì tốc độ và khả năng hoạt động với cường độ cao như thời kỳ đỉnh cao, nhưng kinh nghiệm, kỹ thuật và khả năng xử lý bóng ở khu vực giữa sân vẫn tạo ra khác biệt. Thậm chí, Hoàng Đức sau trận cũng thừa nhận đẳng cấp của đội trưởng Thái Lan.

Ở chiều ngược lại, Việt Nam bước vào trận đấu với không ít bất lợi. Xuân Son, Quang Hải, Thành Chung, Văn Vĩ và Văn Hậu đều vắng mặt, trong khi một số trụ cột khác chưa đạt thể trạng tốt nhất. Quỹ thời gian chuẩn bị ngắn cũng khiến những nhân tố mới chưa thể hòa nhập hoàn toàn với hệ thống chiến thuật.

Nhưng nếu chỉ nhìn vào những khó khăn về lực lượng để lý giải thất bại thì chưa đủ. Thái Lan đã chơi một trận đấu cho thấy sự khác biệt về khả năng kiểm soát, tổ chức và xử lý những thời điểm quyết định. Việt Nam tạo ra cơ hội nhưng thiếu sự sắc bén, trong khi đối thủ biết cách tận dụng khoảng trống để kết liễu trận đấu.

Sau hai chức vô địch ASEAN Cup liên tiếp cùng chuỗi 27 trận bất bại, thất bại này có thể xem là một khoảng lặng cần thiết. Đội tuyển Việt Nam cần nhìn vào thực lực của chính mình thay vì chỉ dựa trên những thành tích đã đạt được.

Đặc biệt, FIFA ASEAN Cup 2026 được tổ chức trong hệ thống thi đấu FIFA, sự cạnh tranh cũng trở nên khác biệt. Những đối thủ quen thuộc như Thái Lan, Philippines, Malaysia hay Indonesia đang cho thấy những phiên bản tốt nhất khi được chuẩn bị nghiêm túc hơn. Vì thế, việc đánh giá năng lực của đội tuyển không thể chỉ dựa vào thành tích ở sân chơi khu vực trước đây.

Một trận thua không thể xóa đi những gì đội tuyển Việt Nam đã làm được. Nhưng giá trị lớn nhất của thất bại là giúp thầy trò HLV Kim Sang-sik nhận diện những điểm còn thiếu, hiểu rõ đối thủ và biết mình đang đứng ở đâu, cần làm gì. Đó có thể là cơ sở để đội tuyển điều chỉnh, bổ sung lực lượng và chuẩn bị tốt hơn cho những cuộc đối đầu tiếp theo.

Đứng dậy sau cú ngã

Sau thất bại trước Thái Lan, đội tuyển Việt Nam hướng đến trận đấu cuối bảng B gặp Pakistan vào chiều nay 2.10 với mục tiêu giành ngôi nhì và tấm vé vào trận tranh hạng ba FIFA ASEAN Cup 2026. Tuy nhiên, phía sau mục tiêu chuyên môn còn là một cuộc đua khác, đó là duy trì vị trí trong top 100 thế giới trên bảng xếp hạng FIFA.

Thất bại 0-2 trước Thái Lan khiến Việt Nam bị trừ điểm và bị nhóm bám đuổi thu hẹp khoảng cách. Vì vậy, chiến thắng trước Pakistan trở nên quan trọng hơn một trận đấu thủ tục. Một kết quả tích cực sẽ giúp thầy trò HLV Kim Sang-sik cải thiện điểm số, đồng thời tạo nền tảng để tiếp tục tích lũy.

Nhưng Pakistan không phải đối thủ có thể xem nhẹ. Ở lượt trận vừa qua, đội bóng này đã gây nhiều khó khăn cho Philippines và cầm hòa đối thủ 2-2 sau khi bị dẫn trước. Kết quả cho thấy Pakistan có khả năng tổ chức phản công, duy trì tinh thần thi đấu và tận dụng những thời điểm đối phương mất tập trung.

Bởi vậy, điều HLV Kim Sang-sik cần nhất lúc này là đưa đội tuyển trở lại trạng thái thi đấu ổn định. Sau trận thua Thái Lan, vấn đề không chỉ nằm ở khả năng dứt điểm mà còn ở cách kiểm soát thế trận, chuyển đổi trạng thái và hạn chế sai sót trong những thời điểm nhạy cảm.

Trước Pakistan, đội tuyển Việt Nam cần duy trì cường độ và tính chủ động ngay từ đầu, nhưng phải tránh tâm lý nóng vội. Khả năng kiểm soát khu vực giữa sân sẽ đóng vai trò quan trọng, trong khi các tiền đạo cần cải thiện hiệu quả ở pha bóng cuối cùng. Những cơ hội tạo ra phải được tận dụng tốt hơn, tránh để đối thủ có cơ hội kéo trận đấu vào thế giằng co.

Sau hai trận đấu với Philippines và Thái Lan, đội tuyển đã bộc lộ cả điểm mạnh lẫn những khoảng trống cần cải thiện. Trước Pakistan, Hoàng Đức cùng các đồng đội cần giữ được "ngọn lửa" chiến đấu, nhưng đồng thời phải có cái đầu lạnh để kiểm soát trận đấu, tận dụng cơ hội và hạn chế sai lầm.

Trận đấu cũng mở ra cơ hội để HLV Kim Sang-sik điều chỉnh nhân sự. Nếu giành quyền vào trận tranh hạng ba, đội tuyển Việt Nam sẽ có thêm một trận đấu quốc tế để thử nghiệm các phương án chiến thuật, trao cơ hội cho những cầu thủ trẻ, tân binh hoặc thường xuyên dự bị. Đây là điều cần thiết trong quá trình xây dựng chiều sâu đội hình, nhất là khi lực lượng hiện tại vẫn chịu ảnh hưởng bởi chấn thương. ■

Dấu ấn của cờ vua

Đội tuyển cờ vua Việt Nam vừa về nước sau hành trình đầy tự hào tại Giải cờ vua đồng đội thế giới - Olympiad 2026 tại Samarkand (Uzbekistan).

Cả đội nam lẫn nữ đều vượt xa vị trí hạt giống, trong đó đội nữ lần thứ hai trong lịch sử lọt vào top 10. Tính chung thành tích nam và nữ, Việt Nam đứng hạng 12, qua đó tiếp tục khẳng định năng lực cạnh tranh tại sân chơi được ví như "Olympic cờ vua".

Ở bảng nữ, Việt Nam bước vào giải với vị trí hạt giống số 21, Elo trung bình 2.287. Đội hình gồm Thảo Nguyên, Kim Phụng, Mai Hưng, Phương Hạnh và Thùy Dương. Sau 11 vòng đấu, các nữ kỳ thủ giành 8 chiến thắng, nhận 3 thất bại và cán đích ở vị trí thứ 9/189.

Hành trình của đội nữ càng ấn tượng khi từng tạo nên chuỗi 4 chiến thắng liên tiếp trước Brazil, Croatia, Bulgaria và Indonesia. Có thời điểm, Việt Nam vươn lên hạng 5 trước vòng áp chót và đứng trước cơ hội cạnh tranh nhóm dẫn đầu. Dù thất bại 1-3 trước Trung Quốc ở vòng cuối, đội vẫn hoàn thành mục tiêu top 10, đồng thời cải thiện 12 bậc so với vị trí hạt giống.

Đây là lần thứ hai đội tuyển nữ Việt Nam góp mặt trong top 10 Olympiad, sau thành tích hạng 7 năm 2016. Đáng chú ý, đại kiện tướng Mai Hưng giành HCB cá nhân ở bàn số 5 với hiệu suất thi đấu 2.395. Cô cũng là nữ kỳ thủ Việt Nam duy nhất nhận huy chương cá nhân tại giải năm nay.

Nếu đội nữ tạo dấu ấn bằng kinh nghiệm và sự ổn định, đội nam lại gây chú ý với sức trẻ. Việt Nam xuất phát ở vị trí hạt giống số 47 và không có những trụ cột như Quang Liêm, Trường Sơn hay Tuấn Minh. Thay vào đó, đội hình gồm Khương Duy, Gia Huy, Quốc Hy, Gia Phúc và Hoàng Nam.

Trong 11 vòng đấu, đội tạo dấu ấn khi đánh bại Lesotho, Luxembourg, Andorra, Nigeria, Venezuela và Na Uy, đồng thời hòa Israel, Iran và Kazakhstan. Chiến thắng 3-1 trước Na Uy ở vòng 10 là một trong những điểm nhấn đáng nhớ. Chung cuộc, Việt Nam xếp hạng 19/206, tăng 28 bậc so với vị trí xuất phát.

Những kết quả tại Samarkand cho thấy cờ vua Việt Nam đang sở hữu lực lượng có chiều sâu hơn, khi kinh nghiệm của các kỳ thủ giàu thành tích được nối tiếp bởi sự trưởng thành của thế hệ trẻ. Quan trọng hơn, Olympiad 2026 cho thấy cờ vua Việt Nam không chỉ trông chờ vào một vài cá nhân xuất sắc. Sức cạnh tranh đang được mở rộng ở cả hai đội tuyển, tạo nền tảng để hướng tới những mục tiêu cao hơn trong tương lai. Đây chính là dấu ấn đáng kể của cờ vua Việt Nam trên đấu trường quốc tế.

BẢO ANH

● Tổng Biên tập: **NGUYỄN ANH VŨ**
● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798
● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam
GIÁ: 5.000đ

Thế giới đứng trước làn sóng dân số "siêu già"

● HỒNG NHUNG

Trên thế giới, tình trạng dân số "siêu già" đang trở nên ngày càng rõ rệt, đặt ra nhiều thách thức đối với hệ thống y tế, an sinh xã hội và thị trường lao động. Nhiều quốc gia đang tìm cách thích ứng với số lượng người cao tuổi ngày càng gia tăng, trong khi tỷ lệ sinh có xu hướng duy trì mức thấp.

Già hóa dân số đối mặt với nguy cơ xã hội siêu già ở nhiều quốc gia trên thế giới Ảnh: DUY HOÀNG

Nhật Bản từ lâu đã nằm trong nhóm các quốc gia có tuổi thọ trung bình cao nhất thế giới và đối mặt với tình trạng già hóa dân số nghiêm trọng. Trong năm 2026, số người từ 65 tuổi trở lên đạt kỷ lục 29,4% tổng dân số. Dự kiến, đến năm 2050, người cao tuổi trên 65 tuổi sẽ chiếm trên 37% dân số Nhật Bản, đe dọa hệ thống an sinh xã hội, thị trường lao động và sức cạnh tranh kinh tế. Bộ Y tế, Lao động và Phúc lợi Nhật Bản cho biết, số người sống từ 100 tuổi trở lên tiếp tục tăng năm thứ 56 liên tiếp, đạt 107.677 người vào tháng 9, tăng gần 8.000 người so với năm 2025. Phụ nữ chiếm 88%, tương đương 94.298 người. Lần đầu tiên trong lịch sử Nhật Bản, số người từ 100 tuổi trở lên đã vượt mốc 100.000 người, lập kỷ lục mới tại quốc gia nổi tiếng với tuổi thọ cao và đang đối mặt với tình trạng dân số siêu già.

Trong khi đó, Singapore cũng chính thức trở thành xã hội "siêu già" khi tỷ lệ công dân từ 65 tuổi trở lên đạt 21,4%, vượt ngưỡng 21% theo định nghĩa của Liên Hợp Quốc về một xã hội siêu già. Số người Singapore từ 80 tuổi trở lên cũng tăng lên 152.000 người vào năm 2026, so với 145.000 người vào năm 2025 và 95.000 người cách đây một thập niên, tương đương mức tăng 60%.

Tại châu Âu, báo cáo do Trung tâm Nghiên cứu chung, thuộc Ủy ban châu Âu năm nay công bố dân số của 27 quốc gia thành viên của EU hiện đạt khoảng 450,6 triệu người và dự kiến đạt đỉnh 453,3 triệu người vào năm 2029. Báo cáo ghi nhận tuổi thọ của người dân châu Âu tiếp tục tăng nhờ những tiến bộ trong chăm sóc y tế cũng như điều kiện sống và phúc lợi xã hội được cải thiện. Dự báo đến năm 2050, khoảng 30% dân số EU sẽ từ 65 tuổi trở lên, so với khoảng 20% hiện nay. Đến năm 2100, tuổi thọ trung bình của phụ nữ có thể vượt 90 tuổi, trong khi nam giới đạt trên 86 tuổi.

Trong báo cáo xếp hạng của Moody's Ratings, Ấn Độ được dự báo chuyển từ một xã hội "già hóa" sang "siêu già" trong khoảng 16 năm nữa, trong khi Mỹ và Indonesia sẽ lần lượt dự kiến 19 năm và 29 năm để đạt được bước chuyển này. Theo cách phân loại, những xã hội có 7% dân số từ 65 tuổi trở lên được gọi là "đang già hóa"; tỷ lệ này ở mức 14% được xếp là "xã hội già" và 21% trở lên là "xã hội siêu già".

Dân số già hoá và dự báo về xã hội "siêu già" hiện đang đặt ra nhiều thách thức khi số lượng người nghỉ hưu ngày càng tăng lên và lực lượng lao động giảm xuống. Theo Báo cáo Thanh niên thế giới năm 2026 của Liên Hợp Quốc, dân số thế giới hiện có hơn 8,2 tỉ người, trong đó khoảng 1,3 tỉ người ở độ tuổi từ 15-24. Giờ đây, tỷ trọng thanh niên trong tổng dân số toàn cầu đang có xu hướng giảm rõ rệt, từ 17,8% năm 2000 xuống còn 15,6% năm 2025 và dự báo chỉ còn 13,3% vào năm 2050. Thực tế này đang gây áp lực lớn lên hệ thống y tế và các chương trình hưu trí. Tỷ lệ sinh giảm diễn ra trong bối cảnh mạng xã hội và mức độ kết nối toàn cầu ngày càng cao giữa các quốc gia. Trong khi đó, những vấn đề tồn tại như bất ổn kinh tế, bất ổn địa chính trị và những lo ngại về tương lai cũng ảnh hưởng đến quyết định về quy mô gia đình.

Ứng phó với thực tế này, nhiều quốc gia như Nhật Bản đã triển khai các chương trình tăng tỷ lệ sinh, bao gồm việc tăng 3,5 nghìn tỉ yên (22,5 tỉ USD) cho chi tiêu chính sách gia đình từ năm 2023, nước này cũng đang cấp thiết phải giải quyết các nhu cầu của dân số đang già hóa. Ngành công nghiệp chống lão hóa tại Nhật Bản được dự báo sẽ vượt 3 tỉ USD mỗi năm vào năm 2028. Các nhà khoa học trong nhiều nghiên cứu cũng đang nỗ lực thay đổi nhìn nhận về lão hóa: Từ một điều tất yếu không thể tránh khỏi trở thành một cơ hội để phát triển kinh tế bạc.

Tại Hàn Quốc, kể từ năm 2008, Hàn Quốc triển khai bảo hiểm chăm sóc dài hạn. Đến năm 2024, 10,8% số người từ 65 tuổi trở lên và 31,9% số người từ 80 tuổi trở lên đã được xác nhận đủ điều kiện nhận các khoản trợ cấp và những tỷ lệ này được dự báo sẽ tiếp tục tăng. Chính sự chuẩn bị này phần nào giảm bớt áp lực lên hệ thống y tế nước này.

Trong khi đó, châu Âu hiện đang thúc đẩy giải pháp tiếp nhận người nhập cư nhiều hơn. Các nhà nghiên cứu từ Trung tâm Nghiên cứu chung của Ủy ban châu Âu nhấn mạnh, người nhập cư có thể đóng vai trò quan trọng trong việc định hình thị trường lao động của EU trong những thập kỷ tới, đặc biệt nếu họ được tuyển dụng và hòa nhập thành công vào lực lượng lao động…

Trước những tác động ngày càng rõ rệt của vấn đề già hoá và những dự báo về xã hội siêu già, thế giới giờ đây đang đứng trước bài toán tháo gỡ những vấn đề tồn tại, tìm cách thích ứng để điều chỉnh chính sách hợp lý hơn, từ đó sẽ giảm thiểu những áp lực mà già hóa dân số đặt ra, đồng thời biến quá trình này thành động lực để xây dựng một xã hội bền vững, công bằng và thân thiện hơn với người cao tuổi. ■

CÂU CHUYỆN VĂN HÓA

Dẫn dắt và định hình chính sách văn hóa - di sản trên phạm vi toàn cầu

● THANH HÀ

Trả lời phỏng vấn báo chí nhân dịp bế mạc Hội nghị "Đối thoại châu Á - Thái Bình Dương về Di sản và Tính xác thực" diễn ra từ ngày 27.9 đến 1.10 tại Hà Nội và Ninh Bình, Trưởng đại diện UNESCO Jonathan Baker khẳng định: "Việt Nam là hình mẫu tiêu biểu về bảo tồn di sản và hợp tác quốc tế".

Đây không phải là lời nói xã giao. Minh chứng cho khẳng định này, Trưởng đại diện UNESCO dẫn dụ nhiều dẫn chứng thuyết phục. Theo đó, Việt Nam đã thể hiện rõ vai trò dẫn dắt trong lĩnh vực văn hóa. Mối quan hệ giữa Việt Nam và UNESCO đã phát triển qua nhiều năm, chuyển dịch từ "hỗ trợ" sang "đối tác". Sự kiện này là minh chứng điển hình cho mối quan hệ đối tác hiệu quả đó.

Đặc biệt, việc thông qua Văn kiện Hà Nội có ý nghĩa vô cùng quan trọng. Đây là văn kiện có ý nghĩa rất quan trọng, đóng góp vào tiến trình thảo luận quốc tế về tính xác thực trong hệ thống Di sản Thế giới. Văn kiện đã đưa góc nhìn của khu vực châu Á - Thái Bình Dương vào thảo luận toàn cầu về tính xác thực, dựa trên bối cảnh văn hóa và thực tiễn di sản của chính khu vực. Đối với Việt Nam, nội dung văn kiện đề cập trực tiếp đến nhiều vấn đề cốt lõi: Di sản sống, tái thiết, tri thức cộng đồng và mối quan hệ giữa yếu tố vật thể và phi vật thể. Văn kiện Hà Nội tạo ra cơ chế trao đổi hai chiều: Vừa mang lại bài học kinh nghiệm quốc tế cho Việt Nam, vừa đưa những thực hành tốt của Việt Nam ra thế giới.

Văn kiện Hà Nội ra đời khi công tác bảo tồn di sản thế giới đứng trước các thách thức lớn từ biến đổi khí hậu, thiên tai, đô thị hóa và áp lực phát triển kinh tế - xã hội. Qua nhiều thập kỷ thực thi Công ước Di sản Thế giới, các quan niệm về "tính xác thực" cần tiếp tục cập nhật nhằm phù hợp với sự đa dạng bối cảnh văn hóa. Văn kiện đã tổng hợp kinh nghiệm khu vực và thực tiễn phong phú của Việt Nam, qua đó cung cấp khung tham chiếu cho các quốc gia trong nhận diện di sản, lập Danh sách Đề cử dự kiến, xây dựng hồ sơ, bảo tồn, quản lý và giám sát di sản.

Tương tự, Giám đốc Trung tâm Di sản thế giới UNESCO Lazare Eloundou Assomo đánh giá, Văn kiện Hà Nội là một tài liệu quan trọng, ghi nhận đóng góp của các quốc gia khu vực châu Á - Thái Bình Dương về ý nghĩa của tính xác thực và di sản ngày nay, cũng như cách chúng ta hiểu về các khái niệm này. Nếu Văn kiện Nara (1994) cho thấy việc đánh giá về tính chân xác phải dựa trên bối cảnh văn hóa mà di sản đó thuộc về; Văn kiện Nairobi (2025) nhắc nhở rằng tính chân xác không chỉ là câu chuyện về mặt vật chất, mà còn là về các mối quan hệ: Giữa con người, thiên nhiên, đời sống tâm linh và địa danh thì Văn kiện Hà Nội củng cố thêm lời kêu gọi từ Nairobi và đóng góp một tiếng nói quan trọng khác vào cuộc đối thoại toàn cầu, nhằm mang lại sự rõ ràng trong cách hiểu về khái niệm tính chân xác vì tương lai của Công ước Di sản Thế giới.

Ở cấp độ toàn cầu, Đại hội đồng Liên Hợp Quốc vừa thông qua Nghị quyết Thập kỷ quốc tế về văn hóa vì phát triển bền vững - một sáng kiến mà Việt Nam đã đóng góp rất nhiều công sức để thúc đẩy. Việc Việt Nam chủ động đăng cai và dẫn dắt thành công Hội nghị Đối thoại châu Á - Thái Bình Dương về di sản và tính xác thực tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong, tinh thần trách nhiệm và năng lực đóng góp thiết thực vào tiến trình định hình chính sách văn hóa - di sản trên phạm vi toàn cầu. ■